

ILASIAQ

EVALUERING AF EN BO-ENHED FOR UDSATTE BØRN

13:05

ELSE CHRISTENSEN

13:05

ILASIAQ

EVALUERING AF EN BO-ENHED FOR UDSATTE BØRN

ELSE CHRISTENSEN

KØBENHAVN 2013

SFI – DET NATIONALE FORSKNINGSCENTER FOR VELFÆRD

ILASIAQ
EVALUERING AF EN BO-ENHED FOR UDSATTE BØRN
Afdelingsleder: Anne-Dorthe Hestbæk
Afdelingen for børn og familie

ISSN: 1396-1810
ISBN: 978-87-7119-149-3
e-ISBN: 978-87-7119-150-9

Layout: Hedda Bank
Forsidefoto: Nuka Fleischer
Oplag: 400
Tryk: Rosendahls – Schultz Grafisk A/S

© 2013 SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd
Herluf Trolles Gade 11
1052 København K
Tlf. 33 48 08 00
sfi@sfi.dk
www.sfi.dk

SFI's publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden.
Skrifter, der omtaler, anmelder, henviser til eller gengiver SFI's
publikationer, bedes sendt til centeret.

INDHOLD

	FORORD	7
	RESUMÉ	9
1	INDLEDNING	13
	Børne- og ungestrategien	15
	Børn anbragt uden for hjemmet	16
	Bo-enheden Ilasiaq	16
	Ilasiaq	17
	Mål og visioner	18
	Mål for børnenes udvikling	19
	Psykologhjælp til børn	20
2	FORMÅL OG DEN ANVENDTE METODE	21
	Evalueringens formål	21
	Om evalueringen	22

	Metoder i første del: børnenes trivsel og udvikling	22
	Metoder i anden del: rammer	24
	Spørgeskemaer brugt til de kvalitative interview	25
	Brug af citater	27
3	BØRNENE I ILASIAQ	29
	De første erfaringer	29
	Børnenes baggrund for at flytte ind	30
	Samarbejde med Kommuneqarfik Sermersooq	32
	Ilasiaqs modtagelse af børnene	33
	Børnenes trivsel ved modtagelsen	34
	SDQ-score	35
	Særlige vanskeligheder målt med SDQ-skemaet	37
	Ventlig og hjælpsom adfærd	38
	Ændringer under opholdet	38
	Børn med emotionelle problemer	39
	Børn i familier med misbrug eller vold	41
	Daginstitution og skole	43
	Venner	44
4	RAMMER FOR ARBEJDET I ILASIAQ	47
	Ilasiaqs personale	47
	Visitation og målgruppe	48
	Krav og forventninger til medarbejderne	51
	Psykologens arbejde	54
	Kommunens samarbejde med ilasiaq	55
	Forældrenes syn på Ilasiaq	57
	Børnenes syn på Ilasiaq	59
5	SAMMENFATNING	61
	Et hus, hvor man er velkommen	61
	En velorganiseret organisation	62
	Kontinuerlig indlæring	63

Engagerede medarbejdere	63
Uddannelse af medarbejdere	64
Godt samarbejde ud af huset	64
Visitation	64
Indtil nu fortrinsvis yngre børn	66
Fra etablering til konsolidering	66
Anbefalinger	67

LITTERATUR	69
-------------------	-----------

SFI-RAPPORTER SIDEN 2012	71
---------------------------------	-----------

FORORD

Bo-enheden Ilasiaq, som bliver evalueret i denne rapport, er oprettet i efteråret 2011. Ilasiaq er tænkt og planlagt i en periode, hvor der har været en omfattende debat om børne- og ungeområdet i Grønland, senest formuleret i Børne- og ungestrategien udarbejdet af Selvstyret, som samler de nyeste erfaringer. Børne- og ungestrategien gør blandt andet opmærksom på mange af de vanskeligheder, der er for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, og de nødvendige ændringer, som bør sættes i gang, bliver beskrevet.

Ilasiaq kan ses som en del af de ønskede forandringer, som nu bliver realiseret. Ilasiaq er en privat institution, der indeholder et socialpædagogisk botilbud for socialt udsatte børn. Ilasiaq er oprettet som en del af Mælkebøtteceneret i Kommuneqarfik Sermersooq. Huset har plads til seks børn. Det er kommunen, der beslutter, hvilke børn der bliver henvist til at flytte ind i huset.

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd har evalueret Ilasiaq. Evalueringen blev påbegyndt i april 2012 og afsluttet med udgangen af november 2012. For otte af de ni børn, der bor eller har boet i Ilasiaq indtil slutningen af november 2012, foreligger der skriftligt tilsagn fra forældrene om, at deres barn må indgå i undersøgelsen.

Evalueringens formål er at beskrive forholdene i Ilasiaq samt at vurdere, hvilken betydning det har for børn at bo der. Evalueringen føl-

ger børn, der bor i Ilasiaq, mens evalueringen gennemføres. Der redegøres for institutionens rammer og for, hvordan børnene har det, herunder om der kan spores nogen udvikling undervejs.

Tak til børn og forældre for deres deltagelse i undersøgelsen. Tak til sagsbehandlere fra Kommuneqarfik Sermersooq for at de har deltaget i interview, tak til Mælkebøttecenterets psykolog Stinne Fleischer og tak til Ilasiaqs medarbejdere. En særlig tak til afdelingsleder Nuka Fleischer for et godt samarbejde.

Evalueringen er foretaget af seniorforsker, mag.art. Else Christensen. Cand.jur. Inger Koch-Nielsen, tidligere forskningsleder ved SFI, har været ekstern referee på rapporten.

Rapporten er bestilt og finansieret af Mælkebøttecenteret i Nuuk.

København, maj 2013

JØRGEN SØNDERGAARD

RESUMÉ

I efteråret 2011 blev bo-enheden Ilasiaq oprettet i Nuuk som et socialpædagogisk botilbud for socialt udsatte børn. Ilasiaq er oprettet som en del af Mælkebøttecenteret, der er en selvejende institution med en bestyrelse.

SFI har foretaget en evaluering af Ilasiaq, der er afsluttet godt 1 år efter oprettelsen. Målet er at beskrive forholdene i Ilasiaq samt at vurdere, hvilken betydning det har for børn at bo der.

RESULTATER

Ilasiaq fremstår som en velfungerende nutidig institution, der bygger videre på de tanker om børn og børneforsorg, som gennem de senere år har været fremherskende i Grønland.

De børn, der flytter ind, har haft et svært liv. Der er en stor andel af børnene, der har adfærdsproblemer, emotionelle problemer og problemer med hyperaktivitet. Under opholdet reduceres omfanget af adfærdsproblemer og til en vis grad problemer med hyperaktivitet, mens de emotionelle problemer fortsat eksisterer (børnene er dog kun fulgt i maksimalt et halvt år).

Børnene er ikke ekstremt behandlingskrævende, men stiller alligevel krav til personalet. Indtil nu har de fleste børn været yngre end 10 år, og de emotionelle problemer har da også en karakter, så de kan tolkes som små børns metoder til at beskytte sig mod et vanskeligt liv. Det er

børn, der sjældent viser følelser, de er hverken glade eller triste, lukker af, når der kræves noget af dem, og lukker af, når der sker noget ustruktureret og uplanlagt. Samtidig har flere børn en meget styrende og kontrollerende adfærd, der kan ses som et forsøg på at styre børnenes angst.

Kommuneqarfik Sermersooq indstiller de børn, der kan flytte ind i Ilasiaq og betaler for deres ophold, samtidig har Mælkebøttecenteret sin egen visitationsprocedure for at sikre, at børnene ikke er så ekstremt behandlingskrævende, at Ilasiaq ikke magter opgaven.

Størstedelen af personalet i Ilasiaq er ikke uddannet til at arbejde med behandlingskrævende børn, alligevel har de lært at tackle opgaven, så opholdet bliver til gavn for børnene. Mælkebøttecenteret er specielt opmærksom på den udfordring, det er at arbejde med børn, der har det svært. Der gives derfor undervisning på jobbet for at opkvalificere medarbejderne til opgaven. Uanset medarbejdernes faglige baggrund tilstræber man, at de lærer, hvordan de skal tackle de vanskeligheder, de møder hos børnene i Ilasiaq. Denne måde at arbejde på betyder, at Ilasiaq har nogle meget engagerede medarbejdere.

PERSPEKTIVER

Ilasiaq har klaret sig godt gennem institutionens første fase, nemlig etableringen af en institution. Det næste, der forestår, er konsolideringen af Ilasiaq som en vedvarende institution.

I den proces vil det være væsentligt, at der fastholdes en god visitation, så der kommer børn, der er på den ene side er behandlingskrævende, men på den anden side ikke børn, der er ekstremt behandlingskrævende. Dernæst er det vigtigt at fastholde at have en dygtig leder og gode medarbejdere. En institution som Ilasiaq er i vid udstrækning afhængig af de ansatte medarbejdere og kvaliteten af deres arbejde. I den forbindelse er det væsentligt at fastholde en kontinuerlig supervision og undervisning af medarbejderne, herunder undervisning, der tager højde for nye beboere.

Endvidere anbefales det, at Mælkebøttecenteret overvejer, om det eventuelt kan være relevant at ændre aldersgrænserne for de børn, der kan bo i huset. Nu er det børn i alderen 3-18 år, det kunne ændres til fx 3-14-årige for at have et hus, der kan være entydigt i sin struktur og tilpasset børnegruppen.

Her kan det så også være relevant, at Mælkebøttecenteret overvejer, om det kan være relevant at oprette en ny institution til unge 14-

18-årige, og om det kan være relevant at oprette en ny institution til de yngste børn, de 0-3-årige.

INDLEDNING

Gennem de seneste år har børns forhold og levevilkår været et centralt tema i den grønlandske socialpolitiske debat. Der har været et stort ønske om at få mere og bedre viden om børns forhold for på den måde at få en bæredygtig baggrund for en fornyet indsats. I 2007 tog Departementet for Familie og Sundhed initiativ til at få lavet en undersøgelse af børns og familiers trivsel, hvor man ønskede en landsdækkende undersøgelse af, hvordan det stod til i byer og bygder i hele Grønland.¹ Undersøgelsens resultater indgik i det videre arbejde.

Der har også været fokus på børns hverdagsliv, idet man gennem en årrække har igangsat projekter som ”den gode daginstitution” og senere ”den gode skole”, der begge sigter på at give børn så gode muligheder som muligt.² Senest er der sat kraftigt fokus på, at de unge skal tage en ungdomsuddannelse.

Tilsvarende har man inden for sundhedsområdet haft en række initiativer: en generel styrkelse af jordemoderindsatsen, en styrkelse af sundhedsplejerskeindsatsen, sundhedspædagogiske indsatser og særlig indsats til børn og unge med særlige behov, herunder en anonym telefonrådgivning for børn og unge. En stor del af indsatsen er forankret

1. Christensen m.fl., 2009.

2. Nathansen, 2004.

hos PAARISA,³ der i perioden 2007-2012 har haft som mål, at der skal ske en tidlig indsats, at spædbørnedødeligheden falder, at indsatsen over for omsorgssvigtede børn og deres familier styrkes, at der skabes øget fokus på omsorg for hinanden – særligt i forhold til børn og unge – samt, at der sker en udvikling af børns og unges handlekompetence i forhold til sund livsstil.

Generelt er de grønlandske myndigheder opmærksomme på forholdene for socialt udsatte børn. Der arbejdes med tidlig indsats over for gravide familier, med forholdene for børn anbragt uden for hjemmet samt med styrkelse og udbygning af familiecentre og relevant rådgivning for børnefamilier i de fire kommuner, der nu er i Grønland.⁴

I efteråret 2009 blev Skatte- og Velfærdscommissionen nedsat af Naalakkersuisut.⁵ Målet var at få en gennemgribende vurdering af hele velfærdsområdet, herunder forholdene for børn og unge. I marts 2011 udkom Skatte- og Velfærdscommissionens anbefalinger,⁶ hvor der også er stor opmærksomhed på børn. Commissionen skriver blandt andet:

Forskellene i levestandard er store, og mange lever under fattigdom. Økonomiske og sociale problemer giver mange familier vanskelige forhold, og en del børn og unge har en problemfyldt opvækst. Mange har en problematisk skolegang og får ikke forudsætninger for og motivation til at tage en uddannelse.

Man citerer fra den landsdækkende undersøgelse af forholdene for børn i Grønland,⁷ at op imod en tredjedel af alle familier har svage økonomiske, sociale og/eller uddannelsesmæssige ressourcer til at støtte børnene. Der er derfor mange børn, der i en periode af deres barndom eller i hele deres barndom har et vanskeligt liv, hvor der ikke er voksne, der kan tage tilstrækkeligt vare på dem.

3. Folkesundhedsprogram 2007-2012.

4. Christensen & Hansen, 2011.

5. Det grønlandske selvstyre.

6. Skatte- og Velfærdscommissionen.

7. Christensen m.fl., 2009.

BØRNE- OG UNGESTRATEGIEN

I 2010 fik Departementet for Sociale Anliggender udarbejdet en strategi for en særlig indsats på børneområdet 2010.⁸ Senest blev der i 2011 udarbejdet en redegørelse for børne- og ungestrategien.⁹

I redegørelsen for børne- og ungestrategien samles de nyeste erfaringer. Strategien omfatter alle børn, men har mange initiativer, der er målrettet børn, unge og familier, der har et særligt behov for hjælp og støtte. Strategiens vision er:

Børne- og ungestrategien skal bidrage til udviklingen af et socialt bæredygtigt samfund, hvor alle børn og unge får mulighed for at udvikle sig, så de i deres voksenliv indgår i samfundet som hel-støbte, ansvarsbevidste og selvforsørgende borgere.

Strategiens mission er:

Børne- og ungestrategien skal danne grundlaget for vidensbase-rede, effektive og sammenhængende indsatser, som bidrager til, at alle børn og unge opnår deres fulde potentiale og indgår positivt i samfundsudviklingen.

Strategien dækker hele feltet inden for børne- og ungeområdet med seks fokusområder:

1. Tidlig aldersorienteret indsats
2. Tidlig problemorienteret indsats
3. Misbrugsbehandling
4. Børns læring og udvikling
5. Uddannelse af fagfolk
6. Evaluering, monitorering og måling af indsatser.

Strategien indeholder mange gode konkrete tilbud, som vil kunne få betydning for de udsatte børns liv.

8. Departementet for Sociale Anliggender, 2010.

9. Departementet for Familie, Kultur, Kirke og Ligestilling, Departementet for Uddannelse og Forskning, Departementet for Sundhed, 2011.

BØRN ANBRAGT UDEN FOR HJEMMET

En del af debatten har handlet om forholdene for børn, der er anbragt uden for eget hjem, enten i en plejefamilie eller på en døgninstitution. Debatten har dels handlet om, at der ikke var tilstrækkeligt mange pladser til de børn, der havde brug for at blive anbragt uden for familien, dels de vilkår, børnene kom til at leve under, når de voksede op uden for familien. Blandt andet har der været stillet spørgsmål ved, om man kunne være sikker på, at børnene fik et bedre liv, når de ikke boede hjemme. Som en udløber af det sidste har der været rejst en debat om det kommunale arbejde med at rekruttere, godkende og føre tilsyn med såvel plejefamilier som institutioner.

Senest har Departementet for Familie, Kultur, Kirke og Ligestilling fået udarbejdet to rapporter om plejefamilieområdet i Grønland,¹⁰ hvor en del af resultaterne var, at der var et fravær af systematik i den kommunale udredning, når børn skulle anbringes uden for hjemmet, ligesom det blev påpeget, at såvel forældres som plejeforældres egne forhold i barndommen burde indgå som et element, når man skulle vurdere, om et barn skulle anbringes.

Departementet for Familie, Kultur, Kirke og Ligestilling er med børne- og ungestrategien også opmærksom på børn og unge anbragt uden for hjemmet og har en række gode forslag til det fremtidige arbejde. Relevante og kvalificerede anbringelsestilbud forudsætter uddannelse og supervision af personale på døgninstitutioner samt uddannelse af og støtte til plejefamilier, ligesom det forudsætter uddannelse og opkvalificering af sagsbehandlere og plejefamiliekonsulenter i kommunerne. Desuden anfører de to rapporter, at der bør være en bedre systematik i udredningsarbejdet, før barnet anbringes. Der tales om, at anbringelser nu skal ske efter RUGO-metoden (Rekruttering, Uddannelse, Godkendelse, Organisation).

BO-ENHEDEN ILASIAQ

Ilasiaq er tænkt og planlagt, mens de ovennævnte debatter har fundet sted, og mens der er lavet udredninger inden for området. Ilasiaq afspejler debatten, samtidig med at Ilasiaq er længere fremme end de fleste andre steder. De tanker, der er formuleret i børne- og ungestrategien, er på

10. Deloitte, 2012, 2011.

mange måder en del af det arbejde, der sker i Ilasiaq, og evalueringen af Ilasiaq kan derfor med en vis ret ses som et eksempel på, hvad der kan komme til at ske, hvis det lykkes at få realiseret de mange tanker.

Ilasiaq er et socialpædagogisk botilbud for socialt udsatte børn. Ilasiaq er oprettet som en del af Mælkebøttecenteret, som er en selvejende institution med en bestyrelse. Mælkebøttecenteret har en ledelse bestående af en direktør, en souschef, en daglig leder af Børne- og Ungehuset Mælkebøtten samt en afdelingsleder for bo-enheden Ilasiaq, begge med stedfortrædere. I Mælkebøttecenteret indgår en administration, Mælkebøtten og Ilasiaq. Mælkebøttecenteret har samlet 24 fastansatte og ca. 10 vikarer.

Børne- og Ungehuset Mælkebøtten er den først oprettede del af Mælkebøttecenteret. Det er dels et værested for alle børn og unge i Nuuk, dels en døgnafdeling, der fungerer som et krisecenter for børn, hvor børnene kan bo, mens kommunen undersøger deres forhold¹¹ for at få klarhed over, om børnene skal flytte tilbage til deres forældre, eller om det er bedre, at de bliver anbragt uden for hjemmet. I denne proces gennemfører Mælkebøtten en social og psykologisk udredning for det enkelte barn og kommer med anbefalinger til velfærdsforvaltningen for barnets fremtid. Da der er mangel på anbringelsessteder, blev Ilasiaq oprettet som en ny bo-enhed for børn, der skulle anbringes uden for hjemmet.

Der er kontinuerlig kontakt mellem administrationen, Mælkebøtten og bo-enheden Ilasiaq, og der er tale om et fælles center, Mælkebøttecenteret, med fælles værdigrundlag.

Kommuneqarfik Sermersooq betaler opholdet for de børn, der bor i Ilasiaq. Under opstarten har Ilasiaq desuden været støttet af en bevilling fra VILLUM FONDEN.

ILASIAQ

Ilasiaq er etableret i et stort lejet hus beliggende i Nuussuaq, der er en af bydelene ved Nuuk. Det er et meget indbydende hus, det er moderne og praktisk indrettet og giver en positiv modtagelse med flotte farver.

Det er et valg, at Ilasiaq er så indbydende og smuk at komme ind i. Begrundelsen er, at Ilasiaq er et døgntilbud, hvor børnene i princippet kan komme til at bo, fra de er 3 år, og indtil de fylder 18 år. Huset skal

11. Foretager en udredning ifølge sociallovgivningen.

derfor fremstå som et hjem, hvor børnene er glade for at være, og hvor de kan føle sig trygge og modtage god omsorg fra de ansatte voksne.

Huset har plads til seks børn.¹² Der er to enkeltværelser til de største børn og to dobbeltværelser til de lidt yngre børn. Desuden er der et mindre kontor, hvor der også er en seng til den voksne, der sover i huset om natten. Endelig er der en stor, flot stue, der går ud i ét med køkkenet, samt en stor altan. Der er god plads, og huset virker velindrettet og funktionsdygtigt.

Bo-enheden blev oprettet i løbet af 2011 og var parat til at modtage de første børn i efteråret 2011, de første børn flyttede ind i december. Efterfølgende er der flyttet flere børn ind, og der er ved udgangen af november 2012 fuldt hus. 7 af de 9 børn, der bor eller har boet i Ilasiaq, har tidligere boet i døgnafdelingen i Børne- og Ungehuset Mælkebøtten, mens to børn kommer fra andre institutioner for børn anbragt uden for hjemmet. Alle børn i Ilasiaq kommer fra Kommuneqarfik Sermersooq.

MÅL OG VISIONER

Mælkebøttecenteret har en samlet holdning til de børn, de modtager, og til børnenes forældre – en holdning, der både gælder for Børne- og Ungehuset Mælkebøtten og for Ilasiaq. Der er udførligt redegjort for Mælkebøttecenterets holdning i en detaljeret beskrivelse af centerets funktions- og arbejdsgrundlag (kaldet Medarbejdermappen), hvor der er en redegørelse for hele centerets opstart, formålet, de overordnede mål og visioner, opgaven, arbejdsmetoderne, den organisatoriske struktur, husenes funktioner, økonomien og personalet.

Mælkebøttecenterets formål er at forbedre vilkårene for omsorgssvigtede børn og unge i Nuuk og herigennem at forebygge yderligere omsorgssvigt.

Det fremgår desuden af funktions- og arbejdsgrundlaget, at de overordnede mål og visioner er:

- At Ilasiaq er et tilbud til børn og unge fra 3 til 18 år
- At det er børnenes hus, og at børnene skal være i centrum
- At der skabes et fristed, hvor der er omsorgsskabende voksne under ordnede, regulerede og lovlige rammer

12. Blev i december 2012 opnormeret til syv børn.

- At der er faste retningslinjer og rammer, som sikrer, at der er plads til både de ressourcestærke og -svage børn At de ekstremt belastede og behandlingskrævende børn henvises til de respektive og etablerede tilbud, som er etableret i offentligt regi
- At indholdet i huset kontinuerligt skal være i udvikling og tilpasset de behov, der er for aktiviteter
- At børn og unge aktivt medvirker i udviklingen og planlægningen af aktiviteter i huset gennem et Børne- og Ungehusråd
- At der udarbejdes husregler
- At den hjemlige hygge i fredelige omgivelser kombineres med kreativitet og spontanitet i et struktureret miljø.

Målene blev formuleret, da Børne- og Ungehuset Mælkebøtten blev oprettet, men de gælder også for det nye hus Ilasiaq.

MÅL FOR BØRNENES UDVIKLING

Ligesom med de overordnede mål og visioner er der defineret en række mål for børnene, for personalet og for eksterne samarbejdspartnere. Af de mere specifikke mål for børn og unge kan nævnes:

- At tilbyde børn og unge værktøjer til problemløsning
- At skabe rammer for et liv, hvor det er almindeligt at stille krav og have forventninger til hinanden
- At vise børn og unge, at der er konsekvenser ved at lave en aftale og bryde en aftale
- At børn og unge får en grundlæggende tillid til, at de kan stole på voksne
- At børn og unge oplever accept og anerkendelse
- At børn og unge gives mulighed for at påvirke deres egen hverdag ved at give udtryk for egne behov og ønsker.

De specifikke mål for børn og unge er nogle meget enkelt formulerede mål og samtidig nogle meget ambitiøse mål. Det enkle er, at den ansatte, der læser funktions- og arbejdsgrundlaget (Medarbejdermappen), umiddelbart er i stand til at forstå, hvad der er målet med det arbejde, hun/han skal udføre. Det ambitiøse ligger i at skulle omsætte de let for-

ståelige mål til handlinger, der udføres i det daglige. Hvordan gør man fx, når man tilbyder værktøjer til problemløsning? Eller hvordan får man skabt rammer for et liv, hvor det er almindeligt at stille krav og have forventninger til hinanden?

I praksis er det i vid udstrækning lykkedes medarbejderne at realisere formålene. Dette gælder selvfølgelig ikke i den forstand, at alting lykkes, og at alle børn får en tilværelse uden problemer, men på den måde, at medarbejderne drøfter målene og forholder sig til dem i deres arbejde. Målene tages op på ugentlige personalemøder, i supervision, der finder sted hver 6. uge for hele medarbejdergruppen, samt i oplæringen af nye medarbejdere. Hele personalet modtager desuden undervisning af psykologen hver 8. uge i form af et 2-timers oplæg med efterfølgende diskussion af et relevant emne, som enten personalet selv har ønsket, eller som psykologen har vurderet er relevant. I alle tilfælde gøres det på en måde, så der fastholdes en proces, hvor det er tydeligt, at det er hensigten, at man kender målene, at der skal arbejdes efter dem, og hvordan de så vidt muligt skal realiseres.

PSYKOLOGHJÆLP TIL BØRN

I løbet af 2012 har Mælkebøtteceneret fået ansat en psykolog på fuld tid. Psykologen arbejder både i Ilasiaq og i Børne- og Ungehuset Mælkebøtten. I Børne- og Ungehuset Mælkebøtten vil psykologen sædvanligvis indgå i arbejdet med udredningen af børnenes situation (som det kræves i sociallovgivningen), ligesom børn og forældre får tilbudt støttesamtaler efter behov. For børn, der flytter ind i Ilasiaq og skal bo i Ilasiaq gennem en længere periode, er der desuden mulighed for egentlige terapeutiske forløb hos psykologen. Dette er primært forløb, hvor barnet får mulighed for at bearbejde traumer som følge af sine livsforhold, eller forløb, hvor barnet kan få bearbejdet en posttraumatisk reaktion.

Psykologen bidrager desuden med fast supervision af personalegruppen samt om nødvendigt med individuel supervision af enkeltpersoner, når det er nødvendigt.

FORMÅL OG DEN ANVENDTE METODE

SFI har foretaget en kvalitativ evaluering af Ilasiaq. Evalueringen er ønsket af Mælkebøttecenteret, som gerne vil have en vurdering af Ilasiaqs arbejde det første år. Evalueringen blev påbegyndt i april 2012 og blev afsluttet med udgangen af november 2012. For otte af de ni børn, der bor eller har boet i Ilasiaq indtil slutningen af november 2012, er der skriftligt tilsagn fra forældrene om, at deres barn må indgå i undersøgelsen.

EVALUERINGS FORMÅL

Evalueringens formål er at beskrive forholdene i Ilasiaq samt at vurdere, hvilken betydning det har for børn at bo der.

Evalueringen følger børn, der bor i Ilasiaq, mens evalueringen gennemføres. Det undersøges, hvordan børnene har det, når de kommer, og om der kan spores nogen udvikling undervejs.

Desuden beskrives Ilasiaqs rammer for arbejdet med børnene. Både i form af de bygningsmæssige rammer, de organisatoriske og de behandlingsmæssige rammer i form af ansat personale og i form af regler og praksis i det daglige arbejde.

OM EVALUERINGEN

Evalueringen består af to dele. En beskrivelse af, hvordan børnene har det, når de flytter ind, og hvordan de udvikler sig, mens de bor i Ilasiaq, samt en beskrivelse af rammerne for det arbejde, der udføres (og til en vis grad en beskrivelse af selve arbejdet).

Første del (kapitel 3) fokuserer på børnene, på at redegøre for børnenes trivsel og for, hvad børnene får ud af Ilasiaqs indsats. Der tages udgangspunkt i spørgeskemaer for hvert enkelt barn, der er udarbejdet til evalueringen. Spørgeskemaerne besvares af leder og personale. Skemaerne udfyldes tre gange for hvert barn henholdsvis, når barnet flytter ind i Ilasiaq, når det har boet i Ilasiaq i 3 måneder, og når det flytter fra Ilasiaq (for de børn, der når at flytte, mens evalueringen gennemføres).

Anden del (kapitel 4) består af en redegørelse for rammerne for arbejdet i Ilasiaq samt (til en vis grad) for selve arbejdet. Her tænkes der på dels visitationen til at bo i huset, dels husets samarbejde med Mælkebøttecenteret og med sagsbehandlere i Kommuneqarfik Sermersooq, dels de retningslinjer og mål, der arbejdes efter, og endelig personalets viden og uddannelse. Informationerne om dette er indsamlet via Mælkebøttecenterets nedskrevne funktions- og arbejdsgrundlag, via besøg i Ilasiaq og via en række kvalitative interview med henholdsvis Ilasiaqs leder, Ilasiaqs ansatte, Mælkebøttecenterets psykolog, sagsbehandlere fra Kommuneqarfik Sermersooq, forældre til nogle af de anbragte børn og de større anbragte børn. Dette giver en beskrivelse af ”det, man gør” i Ilasiaq og karakteriserer tilsammen Ilasiaqs bidrag til arbejdet med udsatte børn i Kommuneqarfik Sermersooq.

Med det forbehold, der må tages, når der er tale om så få børn og om en så beskeden undersøgelse, kan man derfor tale om, at evalueringen fokuserer på betydningen af indsatsen under opholdet i Ilasiaq, altså på, om ”det, man gør”, ser ud til at have en positiv, en negativ eller måske slet ingen betydning for de børn, der bor i huset.

METODER I FØRSTE DEL: BØRNEGENS TRIVSEL OG UDVIKLING

Der er indhentet informationer om børnene, ved at personalet har udfyldt spørgeskemaer om børnene ved indflytning, 3 måneder efter ind-

flytning og – for de børn, der er fraflyttet – ved udflytning. Skemaerne er bygget op, så de ligner hinanden og indeholder informationer om sammenlignelige forhold, så det er muligt at beskrive en eventuel ændring over tid i børnenes trivsel og udvikling, både i positiv og i negativ retning.

BOKS 2.1

Skema 1, der udfyldes, når barnet flytter ind i Ilasiaq.

- Data om indflytningen (begrundelsen for indflytningen og samarbejdet med Velfærdsforvaltningen)
- Data om barnets forældre (herunder arbejde, bolig og eventuelle misbrugsproblemer)
- Data om barnets baggrund (herunder alder, brug af daginstitution, skolegang)
- Redegørelse for barnets trivsel suppleret med resultaterne fra testen *The Strengths and Difficulties Questionnaire*, fremover kaldet SDQ, hvor der redegøres for barnets relationer til jævnaldrende, adfærdsproblemer, hyperaktivitet og emotionelle problemer¹³
- Beskrivelse af barnets praktiske hverdag i Ilasiaq
- Beskrivelse af barnets relation til andre børn
- Beskrivelse af barnets relation til sine forældre
- Redegørelse for, om barnet (uanset årsagen) har været i kontakt med politiet.

Desuden vedlægges de mål, Ilasiaq har opstillet for, hvad der gerne skal ske for barnets udvikling under opholdet.

BOKS 2.2

Skema 2, der udfyldes efter 3 måneders ophold i Ilasiaq.

- Data om barnet
- Beskrivelse af, hvordan det går i daginstitutionen eller skolen
- Informationer om, hvorvidt der har været kontakt med Velfærdsforvaltningen
- Beskrivelse af barnets trivsel (igen med brug af SDQ)
- Beskrivelse af barnets praktiske hverdag
- Beskrivelse af barnets relation til andre børn
- Beskrivelse af barnets relation til forældrene
- Redegørelse for, om der har været kontakt med politiet i forbindelse med barnet.

I skema 2 indsamles informationer, der svarer til dem i skema 1.

Skema 3 udfyldes ved fraflytning. Det indeholder de samme informationer som skema 2 og giver ligesom skema 2 mulighed for at sammenholde barnets trivsel og udvikling ved indflytningen med, hvad der sker under opholdet.

Informationerne fra de to eller tre skemaer giver tilsammen et billede af, hvilke børn der flytter ind i Ilasiaq, samt hvilke styrker og vanskeligheder

13. Se sdq-info.com for nærmere information.

de har. Dermed er der også informationer om, hvilke tilbud børnene især har brug for fra bo-enheden.

METODER I ANDEN DEL: RAMMER

Beskrivelsen af rammerne for arbejdet i Ilasiaq er foretaget via besøg i Ilasiaq og uformelt samvær med børn og personale samt en række interview. I den periode, hvor evalueringen har fundet sted, er der aflagt tre besøg i Ilasiaq. Ved de tre besøg er der gennemført samtaler og interview med lederen samt samtaler og fokusgruppeinterview med personalet.

Der er desuden gennemført interview med Mælkebøttecenterets psykolog, der har talt med de fleste børn,¹⁴ og med tre sagsbehandlere fra Kommuneqarfik Sermersooq, der har erfaringer med at anbringe børn i Ilasiaq. Endelig er der gennemført interview med fire børn samt med tre mødre og én far. Interviewene er gennemført henholdsvis i august og november 2012.

Alle interview med voksne er foretaget på dansk i en kontakt, hvor den/de interviewede og jeg var alene sammen. Interviewene med børnene blev gennemført på grønlandsk og dansk, hvor der var en dobbeltsproget medarbejder fra Ilasiaq, der tolkede. I alt er der gennemført interview med 14 voksne (heraf fire forældre) og fire børn.

Første besøg hos Ilasiaq var i april 2012. Der boede på det tidspunkt fire børn i huset, én stor dreng/ung mand og tre små/ynge piger. Jeg så huset og hilste på de børn, der boede der, og havde en ganske kort snak med den ældste dreng.¹⁵ Besøget blev desuden brugt til en lang samtale med lederen, hvor forløbet af evalueringen blev præsenteret og drøftet. Desuden deltog jeg i et udvidet personalemøde, hvor hele personalet var mødt frem. Jeg fortalte om projektet og om, hvad evalueringen skulle fokusere på, og vi drøftede de ansattes viden og tanker om børn anbragt uden for hjemmet og socialt udsatte børn mere generelt samt indsatsen over for børnene i Ilasiaq. Jeg fik på den måde et indtryk af, hvad der kendetegnede Ilasiaq, og hvad jeg fremover i særlig grad skulle interessere mig for i de efterfølgende kvalitative interview.

Andet besøg var i august 2012. Her interviewede jeg lederen om forløbet frem til nu. I august 2012 var tre af de fire børn, der havde boet

14. De fleste af de børn, der er flyttet ind i Ilasiaq efter psykologens ansættelse i foråret 2012.

15. Denne samtale er ikke registreret som et interview.

i Ilasiaq i april, flyttet tilbage til deres forældre. Det største barn var flyttet efter sin 18-års-fødselsdag, og de to mindre børn var flyttet tilbage til deres mor, som det hele tiden havde været planen. Der var flyttet ét nyt barn ind, og ét barn var på vej til at flytte ind. Desuden forventede man, at yderligere tre børn ville flytte ind i løbet af efteråret, så alle pladser i Ilasiaq ville være optaget.

I august blev de første kvalitative interview gennemført. Ét af de børn, der var flyttet fra Ilasiaq, blev interviewet, og der blev gennemført interview med tre forældre i deres eget hjem. Interviewene foregik efter semistrukturerede spørgeskemaer.

Endelig blev der gennemført interview med tre sagsbehandlere fra Kommuneqarfik Sermersooqs Velfærdsforvaltning. De tre sagsbehandlere havde alle været med til at anbringe børn i Ilasiaq.

Tredje besøg fandt sted i slutningen af november 2012. Her blev der igen gennemført en samtale med lederen, ligesom der blev gennemført fokusgruppinterview med de ansatte (inddelt i to grupper; lederen var ikke med i nogen af grupperne). Endelig blev tre børn, som alle boede i Ilasiaq, interviewet, igen med hjælp fra en dobbeltsproget medarbejder til tolkning, ligesom der blev gennemført interview med en mor, der havde et barn boende i Ilasiaq.

SPØRGESKEMAER BRUGT TIL DE KVALITATIVE INTERVIEW

Alle de kvalitative interview blev gennemført med brug af semistrukturerede skemaer. Der blev anvendt forskellige skemaer til de forskellige grupper, der blev interviewet (henholdsvis lederen i Ilasiaq, ansatte i Ilasiaq, psykologen, sagsbehandlere, forældre og børn). Skemaerne havde en fælles kerne suppleret af specifikke spørgsmål til den enkelte gruppe interviewpersoner. I alle tilfælde rettede spørgsmålene sig konkret mod opholdet i Ilasiaq, og det blev præciseret, at hvis der var spørgsmål, den interviewede ikke ønskede at besvare, skulle hun/han sige det, hvorefter spørgsmålet ville blive sprunget over.

Spørgeskemaet til interview med *Ilasiags leder* fokuserer på Ilasiags udvikling gennem det første år, herunder specielt spørgsmål om den almindelige hverdag i huset: hvordan man klarer at holde fast i hverdagen i de perioder, hvor der er få børn; eventuelle vanskeligheder for persona-

legruppen og eventuelle udskiftninger i personalegruppen. Desuden er der en række spørgsmål om visitationen til ophold i Ilasiaq.

Spørgeskemaet til interview med *Ilasiaqs ansatte* fokuserer på at få de ansattes beskrivelse af deres arbejde med børnene, herunder en beskrivelse af en almindelig dag. Desuden stilles der spørgsmål om de ansattes samarbejde, om en eventuel deltagelse i et samarbejde med Velfærdsforvaltningen, om de nogen sinde har været med til at beslutte, at et barn skal bo i Ilasiaq, om hvordan børnene trives, om børnene eventuelt danner venskaber med hinanden, om det er nogle særlige børn, der især trives i Ilasiaq, samt generelt om fordele og ulemper ved stedet. Desuden har hver af de ansatte udfyldt et kort skema med oplysninger om eventuel uddannelse og eventuelle tidligere erfaringer med at arbejde med børn, der er anbragt uden for hjemmet.

Spørgeskemaet til *Mælkebøttemøntens psykolog* fokuserer på arbejdet med børnene, om der er kontakt med børnenes forældre, og om der samarbejdes med Ilasiaqs ansatte, herunder undervises og udføres supervision. Desuden spørges der til, hvordan arbejdet med børn i Børne- og Ungehuset Mælkebøtten og arbejdet med børn i Ilasiaq henholdsvis ligner hinanden og adskiller sig fra hinanden. Endelig spørges der til et eventuelt samarbejde med Velfærdsforvaltningen og til psykologens opfattelse af børnenes trivsel under opholdet i Ilasiaq. Da psykologer har tavshedspligt om deres arbejde og derfor ikke taler om konkrete klienter, er der ikke nogen spørgsmål om de enkelte børn eller om det arbejde, der udføres med konkrete børn.

Spørgeskemaet til *sagsbehandlerne fra Kommuneqarfiik Sermersooq* fokuserer ligesom spørgeskemaet til psykologen på sagsbehandlerens erfaringer med brug af Ilasiaq. Der er spørgsmål om, hvorfor Ilasiaq bliver valgt som et sted, hvor børn kan bo, når de skal bo uden for eget hjem, om sagsbehandlerne har besøgt Ilasiaq, hvordan samarbejdet har været, om børnene har en handleplan¹⁶ med, når de bliver anbragt, og i hvilket omfang der har været kontakt med Ilasiaq efter anbringelsen. Af hensyn til sagsbehandlernes tavshedspligt er der ikke nogen spørgsmål om konkrete børn.

Spørgeskemaet til *børnenes forældre* fokuserer på forældrenes erfaringer med Ilasiaq som et sted, hvor deres barn er anbragt. Der er ikke nogen spørgsmål om, hvorfor barnet blev anbragt, eller om forældrerens

16. Det fremgår af sociallovgivningen, at der skal foreligge en handleplan, når et barn anbringes.

liv før anbringelsen. Forældrene er velkomne til også at tale om sådanne ting, hvis de selv ønsker det, men der bliver ikke stillet spørgsmål. Spørgsmålene handler om, hvordan forælderen fik at vide, at barnet skulle flytte til Ilasiaq, hvordan selve flytningen foregik, om forælderen har besøgt barnet i Ilasiaq, om forælderen aktuelt har kontakt med Velfærdsforvaltningen, hvordan det er, at barnet nu ikke boede hjemme, hvordan forælderen mener, barnet trives i Ilasiaq, og til sidst et spørgsmål om, hvorvidt forælderen vil anbefale andre forældre at tage imod et tilbud om, at deres barn kan bo i Ilasiaq, hvis det skal anbringes uden for hjemmet.

Endelig var der et ganske kort skema med spørgsmål til *børn, der bor i (eventuelt netop er flyttet fra) Ilasiaq*. Skemaets spørgsmål minder om de spørgsmål, der stilles til forældrene. Børnene bliver spurgt om, hvordan de fik at vide, at de skulle bo i Ilasiaq, hvad de syntes om beslutningen, hvordan flytningen foregik, om de havde besøgt Ilasiaq, før de flyttede ind, om de har haft besøg af deres forældre, hvordan de synes, det er at bo i Ilasiaq, om de har lært noget, mens de har boet i Ilasiaq, og om de vil anbefale andre børn, der ikke skal bo hjemme, at tage imod et tilbud om at flytte til Ilasiaq.

BRUG AF CITATER

I den følgende gennemgang af evalueringens resultater vil der blive brugt oplysninger fra såvel spørgeskemaer som kvalitative interview, herunder direkte citater. For at sikre, at de relativt få personer, der er interviewet, forbliver anonyme, vil de anvendte citater blive anvendt uden specifikke oplysninger om personer og konkrete hændelser, ligesom alle anførte navne vil være fiktive.

Tilsvarende vil der ikke blive gengivet detaljer fra de enkelte interview. Når der gennemgås temaer eller mere principielle forhold, vil der blive givet en samlet gengivelse af, hvad der er blevet sagt.

BØRNENE I ILASIAQ

Evalueringen har fulgt børn, der har boet i Ilasiaq fra november/december 2011 til og med november 2012. Ved det første besøg i Ilasiaq i april 2012 boede der i alt fire børn: to børn, som havde boet i Mælkebøtten i ganske kort tid, inden de flyttede til Ilasiaq, ét barn, der forud for placering i Ilasiaq havde boet en længere periode i Mælkebøtten, og ét barn, der havde boet på en anden institution.

Ved besøget i august var de tre første børn flyttet hjem igen, mens der var fem nye børn, der enten lige var ved at flytte ind eller hvis indflytning var under beslutning. Af de nye børn havde fire børn boet i Mælkebøtten, mens ét barn havde boet på en anden institution.

Ved besøget i november 2012 boede der i alt seks børn i Ilasiaq, og alle pladser var dermed optaget. Der var ikke nogen børn, der var flyttet ud i perioden fra august til november, og der var heller ikke nogen aktuelle planer om fraflytning.

DE FØRSTE ERFARINGER

Én af de første beboere i Ilasiaq var en dreng, mens de øvrige otte børn alle har været piger. De yngste børn har været 4 år, og det ældste barn har været 17 år gammelt. Kun to børn har været så gamle, at de har været

i puberteten, de øvrige børn har været 10 år eller yngre. De to ældste børn har ikke boet i huset samtidig (den ene er fraflyttet), så reelt er reglerne for hverdagen i høj grad fælles for de fem yngste børn, mens de ældste børn har lidt andre regler i kraft af deres alder. Alle børn er dog omfattet af den fælles målsætning for Ilasiaqs arbejde, ligesom der gælder samme regler for god opførsel.

I hele den periode, hvor Ilasiaq er blevet fulgt, har der været faste regler for visitation af nye beboere. Optaget er sket relativt langsomt, indtil alle pladser har været besat. Begrundelsen for konsekvent at sørge for relevant visitation af alle børn har været, at børnene principielt ville kunne bo i Ilasiaq, til de blev 18 år gamle, og at det derfor var vigtigt at få børn ind, som ville kunne få hjælp af Ilasiaqs tilbud. De tre børn, der flyttede fra Ilasiaq, var også visiteret til huset. Det ene barn fyldte 18 år og måtte derfor flytte. For de to andre børn var det fra starten tanken, at børnene skulle flytte tilbage til deres familie. Ingen ved, hvor længe de seks børn, der aktuelt bor i Ilasiaq, skal blive boende.

For otte af de ni børn, der bor eller har boet i Ilasiaq, har forældrene givet tilladelse til, at børnene er med i evalueringen. Beskrivelsen af børnene er derfor baseret på disse otte børn. For at børnene ikke skal kunne genkendes, vil der kun være generelle og ikke specifikke beskrivelser af de enkelte børn. Der vil være konkrete beskrivelser af forhold, der gælder flere børn, og der vil være en mere uddybende beskrivelse af forhold, som Ilasiaq i særlig grad har været opmærksom på, og som har været af betydning for det arbejde, der udføres af personalet i Ilasiaq.

BØRNEENS BAGGRUND FOR AT FLYTTE IND

Før indflytningen i Ilasiaq er der for alle børn foretaget en udredning af Velfærdsforvaltningen i Kommuneqarfik Sermersooq. I alle tilfælde er udredningen foretaget før indflytningen, for to børns vedkommende i forbindelse med, at de tidligere er flyttet til en anden døgninstitution, og for de resterende børns vedkommende er udredningen sket, mens de har boet i døgnafdelingen i Børne- og Ungehuset Mælkebøtten. Konklusionen har i alle tilfælde været, at barnet – i en kortere eller længere periode – skulle bo et andet sted end hos sine forældre.

Det er forskellige forhold, der begrundet barnets indflytning i Ilasiaq. For nogle børn har der været tale om akutte og voldsomme van-

skeligheder for en ellers fungerende familie, hvor børnenes voksne i en periode ikke har magtet at tage sig af børnene.

Et enkelt barn har været med i kommunens projekt om tidlig indsats, der skal sikre, at der bliver ydet en tidlig indsats til de børn, der har brug for det.

For flertallet af børnenes vedkommende har der været længerevarende problemer i familien, især i forbindelse med de voksnes misbrug af alkohol og/eller af hash.¹⁷

I alt tre børn har en mor, der ikke har noget misbrug af alkohol og/eller hash, mens de øvrige børns mødre har et misbrug. For de børn, der har levet sammen med deres far, er der i alle tilfælde tale om, at far har et misbrug.

Enkelte børn er – så vidt det vides – blevet slået af deres forældre, ligesom enkelte børn på anden måde kan have været udsat for overgreb. Der er dog ikke præcise oplysninger om sådanne forhold.

I enkelte familier er der desuden tale om, at moren er uden bolig. En hel del unge i Kommuneqarfiq Sermersooq (og i det øvrige Grønland) har ikke egen bolig, når de får deres første barn (eller et senere barn). Adskillige – både piger og drenge – er meget unge, når de får deres første barn, og de har derfor hverken ungdomsuddannelse eller arbejde, når de bliver en familie. Den unge/det unge par bor sammen med forælderen/forældrene i forælderenes/forældrenes lejlighed. For barnet kan disse boligforhold give en vanskelig start i livet: Dels er der en beskedent økonomi, dels er der begrænset plads i lejlighederne, dels har familien ikke sit eget familieliv, og endelig kan der være vanskeligheder i bedsteforældrenes liv, som kan gøre det vanskeligere for barnet at få en god opvækst. Nogle bedsteforældre kan have alkoholproblemer, og det kan derfor være vanskeligt at få et almindeligt fungerende liv under sådanne boligforhold.

I andre tilfælde betyder det, at fx barnets mor ikke har egen bolig, og at mor og barn/børn derfor lever et liv, hvor de permanent flytter rundt. De kan bo fra nogle få dage til nogle uger hos forskellige af morens venner eller bekendte. Igen er det forhold, som giver barnet en vanskelig start i livet.

17. Christensen m.fl. (2009) angiver, at der gennemsnitligt er omkring 10 pct. af børnefamilierne i Grønland, der bruger hash. Andelen af familier, der bruger hash, afhænger dog af, hvor i landet familien bor. Jo lettere det er at få hash bragt frem til det område, hvor familien bor, jo flere bruger hash. Der er således færre familier, der bruger hash i Nord- og Østgrønland, mens der er mere end 10 pct. langs vestkysten, der bruger hash.

Ud over at alle Ilasiaqs børn er henvist af Velfærdsforvaltningen, visiterer Mælkebøttecenerets visitationsudvalg også selv de børn, der skal flytte ind. Visitationsudvalget består af direktøren, souschefen, daglig leder i Mælkebøtten og afdelingslederen i Ilasiaq. Ilasiaq modtager ikke børn med psykiatriske diagnoser eller børn, der på anden måde vurderes at være ekstremt behandlingskrævende, visitationsudvalget kan derfor sige nej til at modtage et barn. Alligevel har de børn, der flytter ind, på en række områder haft et svært liv, hvor det kan have været vanskeligt for børnene at få kræfter til at gennemgå en almindelig, sund udvikling. De har derfor brug for Ilasiaqs hjælp, så de på længere sigt kan få et godt/et bedre liv.

SAMARBEJDE MED KOMMUNEQARFIK SERMERSOOQ

Det er Velfærdsforvaltningen i Kommuneqarfik Sermersooq, der beslutter, at børnene flytter ind i Ilasiaq, ligesom det er kommunen, der betaler for opholdet. Visitationsudvalget godkender indflytningen og kan sige nej, hvis de ikke mener, barnet hører til bo-institutionens målgruppe, men Ilasiaq kan ikke på baggrund af institutionens eget ønske bestemme, at et bestemt barn skal flytte ind.

Et enkelt barn har en handleplan med fra Velfærdsforvaltningen ved indflytningen, mens Ilasiaq for de øvrige børns vedkommende ikke modtaget nogen handleplan.¹⁸ For tre børn har der fra starten været tale om en begrænset periode, hvor de skulle bo i Ilasiaq. For de øvrige børns vedkommende er der ikke nogen oplysninger om, hvor længe opholdet forventes at blive. For et enkelt barn er det dog anført, at barnet forventes at flytte hjem til forældrene, når forældrenes forhold er blevet bedre.

Ilasiaqs leder har jævnlige møder med Velfærdsforvaltningen, dels i forbindelse med de månedlige møder, som Mælkebøtteceneret indkalder til og arrangerer, dels i forbindelse med de enkelte børn. Her kan der fx være tale om møder, hvor Velfærdsforvaltningen redegør for, hvor og hvor tit børnene skal møde deres forældre, og for eventuelle regler i forbindelse med samværet. I de tilfælde, hvor børnene igen har skullet flytte hjem til deres forældre, har der været møder, der har skullet sikre så god en hjemflytning som muligt.

18. Ifølge sociallovgivningen skal der udarbejdes en handleplan, når et barn anbringes uden for hjemmet.

ILASIAQS MODTAGELSE AF BØRNENE

Ilasiaq vil almindeligvis have haft besøg af børnene en eller to gange, inden børnene flytter ind. De børn, der kommer fra Børne- og Ungehuset Mælkebøtens døgnafdeling, vil normalt have et vist kendskab til Ilasiaq, ligesom de i mange tilfælde vil kende nogle af medarbejderne og nogle af de børn, der allerede bor i Ilasiaq (eller som eventuelt har boet der). De interviewede børn siger, at de har glædet sig til at flytte ind i Ilasiaq, ligesom de gør opmærksom på, at det er let at flytte ind, for ”der gælder de samme regler i Ilasiaq, som der gjorde i Mælkebøtten, og det betyder, at man med det samme ved, hvad man må, og hvad man ikke må”.¹⁹

Den dag, børnene kommer, fejres deres indflytning. Der er pyntet op, børnene bliver modtaget, og de får at vide, at de er velkomne.

Ud fra Ilasiaqs viden om børnene bliver der opstillet en række mål for, hvad der gerne skal ske med/for barnet under opholdet. Der er tale om konkrete og handlingsorienterede mål, som fortæller de ansatte, hvad de især skal være opmærksomme på i forbindelse med det enkelte barn.

Målbeskrivelsen kan fx se således ud:²⁰

- Marie²¹ skal i første omgang falde til ro i Ilasiaq. Hun skal lære sit nye hjem at kende (personale og de øvrige børn). Det sidste år har været hårdt for Marie, og hun skal have mulighed for at komme langsomt ind i livet i Ilasiaq.
- Medarbejderne skal hjælpe Marie til at acceptere, at hun bor på en institution, og lære at forstå, at hendes forældre ikke har kræfter til at have hende hjemme.
- Marie skal have støtte til at bearbejde den sorg, det giver hende, at hun ikke kan bo hjemme.
- På sigt skal Marie begynde at gå i terapi hos Mælkebøttecenterets psykolog.
- Marie er en glad og aktiv pige. Et mere langsigtet mål er, at hun skal begynde at gå til en fritidsaktivitet i form af sport.

19. Citat fra et af interviewene med børnene. Citatet er min nedskrivning af barnets grønlandske udtalelse tolket til dansk.

20. Indholdet er rettet til, så forhold, der kunne føre til identifikation af barnet, er slettet.

21. Fiktivt navn.

En målbeskrivelse for et barn, der vurderes at have flere vanskeligheder, kan se sådan ud:

- Judy²² er en tilbageholdende og stille pige, der har svært ved at sige fra. Vi skal hjælpe hende med at udtrykke følelser og sætte ord på de ting, vi gør, så Judy også kan lære noget. Vi skal fortælle hende, at det er o.k. at græde, når man slår sig, eller når mor går fra hende.
- Vi skal give Judy selvværd og fortælle hende, at hun betyder noget.
- Vi skal lære Judy, at det er o.k. at kræve noget af de voksne.
- Vi skal varsomt lære Judy, at de materielle ting ikke altid er det vigtigste (Judy giver mange små gaver, for at hun kan blive accepteret).
- Vi skal lære Judy, at hun godt kan dele legetøj med andre.

Der følges op på målbeskrivelsen, og den rettes til, når tingene ændrer sig. Målbeskrivelsen er med til for medarbejderne at sætte nogle ord på, hvad de skal være opmærksomme på, og give dem et sprog, de kan tale i.

BØRNENES TRIVSEL VED MODTAGELSEN

Børnene har det både godt og dårligt, når de flytter ind. De har det godt i den forstand, at det kan være en lettelse, at der nu er en afgørelse med hensyn til, hvor de skal bo – i hvert fald i den nærmeste fremtid. I interviewene giver flere børn udtryk for, at de gerne ville bo i Ilasiaq, men at de ikke vidste, om de kunne få en plads.²³ Det er også godt for børnene i en anden forstand, nemlig ved at de får så megen ro, at de i højere grad kan opleve deres egne vanskelige livsforhold, ligesom deres adfærd bliver mere synlig. En del børn får det faktisk på den måde dårligere i den første periode, efter at de flytter ind i Ilasiaq. I realiteten er der dog tale om en positiv reaktion, da den viser, at børnene nu tør slippe noget af den kontrol, de tidligere har haft, og dermed kan komme i gang med at bearbejde deres oplevelser.

Børnene har tydelige signaler på, hvilke vanskeligheder de har haft, fx de signaler, som børn sædvanligvis har, når de lever i familier, hvor de voksne har et alkohol- eller hashmisbrug. Den første tid stiller

22. Også et fiktivt navn.

23. Gælder primært for børn, der tidligere boede i Børne- og Ungehuset Mælkebottens døgnafdeling og afspejler formentlig, at personalet ikke kunne love børnene en plads, da det er Velfærdsforvaltningen, der afgør, om de kan få en plads.

derfor i høj grad krav til personalet, som på samme tid skal være åbent, så barnet tør vise, at det har det dårligt, og yde en indsats, som støtter barnet, samtidig med at de skal fastholde Ilasiaqs almindelige regler for god opførsel, så alle kan holde ud at være i huset.

SDQ-SCORE

Skemaerne med informationer om børnenes trivsel ved indflytningen i Ilasiaq indeholder en række konkrete oplysninger om børnene. Det vigtigste er det udfyldte skema om børnenes styrker og vanskeligheder, SDQ-skemaet.²⁴ Skemaet indeholder en screening af barnets tilstand, der er således ikke tale om, at der findes en diagnose for barnet, snarere en række indikatorer for barnets trivsel med en markering af, hvor der i særlig grad er risiko for vanskeligheder. Der er tale om en scoring for i alt seks områder:

- En samlet score for barnets styrker og vanskeligheder
- Emotionelle (følelsesmæssige) problemer
- Adfærdsproblemer
- Problemer med hyperaktivitet og manglende koncentration
- Problemer i relation til jævnaldrende børn
- Venlig og hjælpsom adfærd (prosocial adfærd).

Skemaet indeholder en række spørgsmål, der for hvert enkelt barn besvares af de ansatte i Ilasiaq, det ældste barn har desuden selv besvaret spørgsmålene.

Det besvarede skema giver et billede af barnets styrker og vanskeligheder, som kan pege i retning af, hvad man bør være opmærksom på. Det er ikke noget diagnostisk skema. Hvis barnet har markante vanskeligheder, eller hvis der skal stilles en diagnose, bør der foretages en almindelig børnepsykologisk/børnepsykiatrisk undersøgelse.

SDQ-skemaet bruges internationalt i kvantitative undersøgelser, og det er også tidligere brugt i Grønland.²⁵ Den samlede score bruges til at angive, om barnets styrker og vanskeligheder ligger inden for det, man kalder normalområdet, altså at der er en score, der viser, at barnet stort

24. The *Strengths and Difficulties Questionnaire*, omtalt i kapitel 2 om undersøgelsens metode.

25. Blandt andet i Christensen m.fl., 2009.

set har det, som de fleste børn har det. Det vil sige, at barnet på de fleste områder har det godt nok, samtidig med at der kan være vanskeligheder på et enkelt område, idet det statistisk set må anses for normalt i et vist omfang at have vanskeligheder.

Når man måler børns SDQ-score i forskellige lande, vil man sædvanligvis finde, at omkring 10 pct. af alle børn har en score, der ligger uden for normalområdet.²⁶ Det gælder også i Grønland. I Grønland er der dog markante forskelle på scoringen for henholdsvis piger og drenge. I alt 6 pct. af pigerne og 14 pct. af drengene ligger uden for normalområdet i en undersøgelse baseret på et repræsentativt udtræk af børn i alderen 3-14 år. Hvis scoringen gøres op for begge køn samlet, bliver den tilsvarende andel 10 pct.²⁷

Når vi gør tallene op for de otte børn, der er flyttet ind i Ilasiaq, og som indgår i evalueringen, må vi – hvis børnene har det som alle andre børn i Grønland – som udgangspunkt forvente, at 10 pct. af børnene har en score, der ligger uden for normalområdet. 10 pct. af otte børn svarer til 0,8 børn, altså knap ét barn.²⁸ Da alle børn på nær ét af børnene i Ilasiaq er piger, bør vi faktisk forvente, at der kun er omkring 6 pct. af børnene med en scoring uden for normalområdet, altså omkring et halvt barn.

Tre af de børn, der er flyttet ind i Ilasiaq, har en scoring, der ligger uden for normalområdet. Det vil sige, at betydeligt flere af de børn, der flytter ind, er belastede end et repræsentativt udsnit af børn i Grønland. Vi kunne forvente, der ville være et halvt barn med en score uden for normalområdet, men der var tre børn, dvs. seks gange så mange som forventet.

26. Vær opmærksom på, at det ikke er et udtryk for, at børnene er ”normale”, der er tale om en scoring, som peger på, at de har styrker og vanskeligheder svarende til, hvad der er almindeligt for børn.

27. Christensen m.fl., 2009.

28. Her må man tage det forbehold, at det er retningsgivende sammenligninger. De er ikke statistisk signifikante.

SÆRLIGE VANSKELIGHEDER MÅLT MED SDQ-SKEMAET

Ud over den samlede score for barnets styrker og vanskeligheder indeholder SDQ-skemaet en opgørelse af fire områder, hvor der især ses efter vanskeligheder, nemlig:

- Emotionelle (følelsesmæssige) problemer
- Adfærdsproblemer
- Problemer med hyperaktivitet
- Problemer i relation til jævnaldrende børn.

Hertil kommer et enkelt område, der i særlig grad ser på barnets styrker:

- Venlig og hjælpsom adfærd.

I den samlede opgørelse anvendes scoringen for de fire områder, hvor der ses efter vanskeligheder. Hvis en scoring ligger uden for normalområdet, vil der sædvanligvis være tale om, at barnet har vanskeligheder på mindst to af de fire områder, mens et barn, der kun har vanskeligheder på ét af de fire områder, sædvanligvis vil have en scoring, der ligger inden for normalområdet.

Alle de børn, der er flyttet ind i Ilasiaq, har vanskeligheder på mindst ét af de fire områder. Børn med vanskeligheder inden for ét område har en samlet scoring, der ligger inden for normalområdet, mens børn med vanskeligheder inden for to eller flere områder, har en samlet scoring, der ligger uden for normalområdet.

Samlet finder vi, at tre børn har emotionelle problemer, fem børn har adfærdsproblemer, ét barn har problemer med hyperaktivitet, og fire børn har problemer i relationer til jævnaldrende børn.

Hvis tallene skal sammenlignes med, hvad der gælder i et repræsentativt udsnit af 3-14-årige børn i Grønland, kan de omsættes til procenter.²⁹ I alt er der 38 pct. af de børn, der flytter ind i Ilasiaq, der har emotionelle problemer, mens 63 pct. har adfærdsproblemer, 13 pct. har problemer med hyperaktivitet, og 50 pct. har problemer med relationer til andre børn.

29. Igen med det forbehold, at der er tale om retningsgivende signaler, ikke om nogen statistisk sikker sammenligning.

Blandt et repræsentativt udsnit af piger i Grønland³⁰ finder man, at 15 pct. af pigerne har emotionelle problemer, 17 pct. har adfærdsproblemer, 2 pct. har problemer med hyperaktivitet, og 60 pct. har problemer med relationer til andre børn.

Disse tal tyder på, at børn, der flytter ind i Ilasiaq, i højere grad end andre børn har adfærdsproblemer, emotionelle problemer og problemer med hyperaktivitet. De har også problemer i relation til jævnaldrende, men det ser ikke ud til at være mere, end hvad der findes blandt andre børn.

VENLIG OG HJÆLPSSOM ADFÆRD

Kun to børn har en samlet scoring, som peger på, at de har en venlig og hjælpsom måde at være på over for andre, mens seks børn ikke har en scoring, der tyder på en venlig og hjælpsom adfærd. På dette punkt er der ikke umiddelbart nogen andre undersøgelser, som kan bruges til at foretage en sammenligning.

Generelt er det dog sådan, at jo vanskeligere børnene har det, jo mindre vil de være tilbøjelige til at fremstå som venlige og hjælpsomme. Scoringen på dette område afspejler således scoringen på de øvrige områder og understreger dermed, at der er tale om nogle børn, som har det svært.

ÆNDRINGER UNDER OPHOLDET

Børnene har kun boet kort tid i Ilasiaq, alligevel er der nogle børn, der er fulgt op henholdsvis 3 og 6 måneder efter indflytningen, eventuelt i forbindelse med, at de er flyttet fra Ilasiaq. Hvis man – med en vis forsigtighed – ser, hvad der er sket for de børn, der har boet i Ilasiaq i 3 måneder eller mere, finder man, at der er sket en ændring i positiv retning, i og med at der bliver registreret færre adfærdsproblemer, ligesom flere børn er begyndt at have bedre relationer til jævnaldrende.

Ændringerne kan tolkes som udtryk for, at børnene har fået lidt mere overskud til at tage imod de voksnes anvisninger om, hvordan det

30. Christensen m.fl., 2009.

er godt at opføre sig. Samtaler med de ansatte peger på, at børnene i mindre grad beskytter sig selv ved at afvise eller ved at reagere hårdt.

Når vi ser på emotionelle problemer og på, om barnet karakteriseres ved en venlig og hjælpsom væremåde, er der ikke sket ændringer.

BØRN MED EMOTIONELLE PROBLEMER

I de udfyldte spørgeskemaer er der en række eksempler på, hvad der i særlig grad er vanskeligt for det enkelte barn. Der er mange eksempler, der er i overensstemmelse med scorerne, når besvarelsen af SDQ-skemaet gøres op. De fleste eksempler har et indhold, der med rimelighed kan tolkes som udtryk for emotionelle problemer.

Hvis man tolker eksemplerne som udtryk for emotionelle problemer, er det et centralt problem, at Ilasiaqs beboere i høj grad er børn, som ikke giver udtryk for deres følelser – heller ikke i situationer, hvor man ville betragte det som en helt naturlig reaktion hos børn, fx at græde, når man slår sig. Følgende citat fra et af skemaerne, der beskriver et af de yngste børn, er et eksempel.

Ane er en meget nem pige, der ”følger med strømmen”, og det er meget sjældent, at hun siger fra over for voksne og børn. Hun viser sjældent sine følelser, selv ikke når hun slår sig. Man kan nemt overse hende, fordi hun er så stille. Hun er en indadreagende pige.

Når man læser eksemplet som et udtryk for emotionelle problemer, kan Anes reaktion tolkes som et forsøg på at beskytte sig selv mod ubehagelige oplevelser. Hvis et barn, der har et svært liv, sørger for at ”lukke sig inde” og i den situation ikke siger noget, ikke gør noget, ikke græder, så kan barnet til en vis grad være usynligt. Når et barn er usynligt, betyder det, at barnet måske ikke får så mange negative reaktioner fra voksne, som det ellers kunne risikere at få, og barnet vil dermed i et vist omfang være beskyttet mod negative reaktioner. Specielt når det handler om små børn med et vanskeligt liv, vil man typisk se denne reaktion som barnets egen metode til at beskytte sig.

Med sin reaktion har barnet udviklet et forsvar mod det ubehag og den angst, det giver at være et lille barn, der ikke har nogen voksen be-

skytter. For de yngste børn kan det i den forbindelse være relevant at tale om, at barnet har udviklet sin specielle psykologiske forsvarsmekanisme.

Voksne, der ikke er opmærksomme på sådanne forhold, kan reagere med at ”lade barnet forblive usynligt”, det vil sige ikke at reagere på det og/eller betragte barnet som et stille barn. I Ilassiaq er personalet blevet uddannet til at være opmærksomme på sådanne reaktioner og søger at finde den bedste måde at reagere på over for barnet.

Andre eksempler fra skemaerne viser børn, der trækker sig så dramatisk tilbage, at de ikke formulerer sig overhovedet, hvis der er noget, de er kede af eller bange for. Her et eksempel fra et af de yngste børn:

Jane er hverken glad eller trist. Hun viser ikke følelser, fx når mor går fra hende. Hun græder heller ikke, når hun slår sig. Jane har svært ved at formulere sig sprogligt, hun siger sjældent noget. Hvis hun absolut skal snakke, mimer hun.

Dette eksempel kan også tolkes som et tegn på emotionelle problemer. Set på den måde er Janes reaktion voldsommere end Judys. Jane nøjes ikke med at gøre sig usynlig, hun forsvinder endnu mere. Måske bruger Jane den forsvarsmekanisme, der betegnes dissociation, hvor barnet adskiller sin identitet fra det, der foregår. Barnet forsvinder og oplever ikke de følelser, der er knyttet til situationen.

Børn, der lukker af og forsvinder, er en almindelig erfaring i Ilassiaq. Der er som regel tale om børn, der enten i hele deres barndom eller i en del af deres barndom ikke har haft nogen voksne, der har været i stand til at beskytte dem. Børn, der lever på den måde, vil ofte forsøge selv at tage ansvar for at være beskyttet, specielt de yngste børn.

Det er ikke bestemte hændelser eller bestemte forhold, der fører til, at børnene selv forsøger at tage ansvar for at beskytte sig. Som børnene i de to eksempler kan nogle børn forsøge at gøre sig usynlige (som Judy), mens andre kan forsøge at træde helt ud af verden (Jane). For nogle børn virker forsvarsmekanismerne relativt godt, så længe børnene er små. Når børnene bliver ældre (10-12 år eller ældre), er forsvarsmekanismerne ikke længere lige så effektive. Børnene er ikke længere beskyttede ved at være usynlige eller uden for verden, ligesom de ikke trives i tilstanden. Mange børn kan derfor få mere dramatiske reaktioner med raseri og vrede, når de bliver ældre. De kan dermed komme til at virke skræmmende på andre (og for så vidt også på sig selv). Det er derfor utroligt vigtigt for børnenes udvikling, at det lykkes voksne at få kontakt

med det lille barn, så det kan udvikle andre og på længere sigt mere effektive forsvarsmekanismer, som ikke bliver så rigide, og som kan bruges forskelligt i forskellige situationer (ligesom det gælder for alle andre mennesker).

BØRN I FAMILIER MED MISBRUG ELLER VOLD

Børn i familier, hvor en eller begge voksne har et alvorligt misbrug af alkohol eller hash, vil ofte have reaktioner som at gøre sig usynlig eller at trække sig fra verden. Det samme gælder for børn i familier, hvor mor er udsat for fysisk mishandling fra sin samlever, her gælder det også, at barnet ofte gør sig usynligt eller trækker sig fra verden.

Det særlige for børn fra disse familier er, at barnets eget forsvar på forskellig vis er kombineret med aktiviteter, der skal sikre barnet, at det har kontrol over verden. Der er specielt tale om, at barnet ikke længere vil være med, når der bliver stillet krav til barnet, hvor det ikke føler, at det kan vide, hvad det vil føre til, hvis det lever op til kravene. Det væsentlige er her at være opmærksom på, at barnet har brug for at kunne kontrollere, hvad der sker, for at kunne føle sig sikker. Nogle børn kan formulere meget højlødt, at de ikke vil være med længere, og reaktionen vil derfor ofte kunne opfattes som et udtryk for konflikt og stædighed. Det fremgår fx af følgende eksempel, der også handler om et af de yngre børn.

Når der sker noget ustruktureret og uplanlagt, lukker Ane af og bliver ked af det. Vi har observeret, at når vi forventer noget af hende, fx at skynde sig, lukker hun af og vil ikke længere samarbejde med os.

I scoringen af svarene på SDQ-spørgeskemaet kan denne reaktion derfor let blive tolket som et adfærdsproblem. Strengt taget er det da også et adfærdsproblem, men ved kun at se barnets reaktion i denne sammenhæng risikerer man at overse den angst over tab af kontrol, som kan gælde for barnet. Se det følgende citat:

Lise er en meget lukket og tilbageholdende pige. Hun er generelt en glad pige. Lise har dog tendens til at lukke af, når der kræves noget fra hende, eller når nogen fx forventer, at Lise skal sige tak for mad.

Man kan tolke dette sådan, at Lise er en pige, der beskytter sig selv ved at forsvinde eller være ”uartig” og ikke vil hjælpe til (fx med at tage ud af bordet) eller med at sige tak for mad. Man kan også tolke reaktionen som et udtryk for, at Lise føler, hun er nødt til at beskytte sig selv, og at det for hende er vigtigt at have kontrol med, hvad der sker. Hvis der stilles nogle krav, som peger ud over det univers, hun har indstillet sig på at skulle/kunne kontrollere, bliver hun angst, og hun melder sig derfor ud.

For flere børn handler det om at have det fulde overblik over, hvad der foregår. Hvis de ikke har fuldstændig kontrol over en situation, forstået sådan, at de ved, hvad der kommer til at ske, og dermed kan sikre, at der ikke sker noget, der gør dem angst, bliver de vrede og aggressive.

Lone leger godt med andre børn, så længe hun får lov til at bestemme. Ofte oplever vi, at hun ikke længere vil lege, eller at hun lukker af, hvis de andre står fast ved deres beslutning om fx at lege noget andet.

Jonna er meget styrende, når hun er sammen med andre børn.

Annie er meget styrende og vil bestemme legene, og hvad de andre børn skal gøre. Hvis de ikke vil lytte til hende, bliver hun sur og græder.

Vi oplever dagligt, at Laila er meget kontrollerende, dette gælder både for børn og voksne.

Signe vil meget gerne bestemme i hverdagen. Det kan være små, almene forventninger/gøremål som at sætte en tallerken på bordet, der kan udvikle sig til konflikt.

Den måde, de ansatte vælger at fortolke børnenes reaktioner på, er afgørende for, hvordan de handler på reaktionen. Via samtaler med de ansatte er det mit indtryk, at de er meget opmærksomme på, at vrede og arrigskab ikke bare er vrede, men i lige så høj grad et udtryk for vanskeligheder med at få livet til at fungere og en form for afmagt, når det ikke lykkes.

Andre børn har andre beskyttelsesmekanismer, som er med til at holde dem uden for forhold og konflikter, som kan give angst. Et barn kan holde sig meget for sig selv, formentlig for på den måde at undgå angstfremkaldende konflikter.

Lea foretrækker til tider at være alene. Hun bliver usikker i en større social sammenhæng.

Tilsvarende er der et par børn, hvor det bemærkes, at de har svært ved at huske, og at de derfor skal have særlig hjælp til at huske. Det kan selvfølgelig være børn, som har svært ved at holde fast i tingene og svært ved at koncentrere sig (af forskellige grunde). Men når det handler om børn, som man vurderer bør anbringes uden for hjemmet, kan der også være tale om et forsvar, som beskytter børnene.

Aviaja har svært ved at huske, hvilket gør det svært for hende at lære. Aviaja kan dog læse.

Det er vores fornemmelse, at Astrid er meget glemsom, og at dette gør det problematisk for hende at følge med i skolen.

DAGINSTITUTION OG SKOLE

Alle børn, der bor i Ilasiaq, går i daginstitution eller skole. De yngste bliver fulgt i daginstitution om morgenen og bliver hentet igen sidst på eftermiddagen. Der er ikke nogen nævneværdige problemer i forbindelse med børnenes brug af daginstitution.

I de fleste tilfælde bruger børnene den samme daginstitution, som de brugte, før de flyttede til Ilasiaq. Personalet fra Ilasiaq holder kontakt med daginstitutionerne med henblik på at være opmærksom på eventuelle problemer, herunder om barnet bliver drillet, mobbet eller holdt uden for de andre børns fællesskab, ligesom man følger barnets egen opførsel. Alle børn ser ud til at klare sig godt i daginstitutionen og ikke have flere vanskeligheder end, hvad der må betragtes som almindeligt, som fx mindre konflikter med andre børn. En enkelt daginstitution har bemærket, at barnet har det bedre, end det havde, før det flyttede til Ilasiaq.

Skolebørnene vil almindeligvis selv tage i skole om morgenen og selv komme hjem til Ilasiaq efter skolegangen. Også her er personalet fra Ilasiaq opmærksomme på skolegangen, dels om barnet møder op i skolen, dels om barnet kan følge med, dels om barnet er med i fællesskabet, og dels om barnet bliver drillet eller mobbet.

For de største børns vedkommende har der været problemer med fremmødet i skolen. De har ikke lyst til at gå i skole, og det er svært at fastholde dem i en stabil skolegang. I perioder fungerer skolegangen, mens der til andre tider er vanskeligheder, hvor det er nødvendigt at støtte barnet til at komme i skole. De yngste børn kommer alle i skolen, som de skal.

Enkelte børn har lidt svært ved at følge med i skolen og får særlig hjælp på skolen. De fleste børn klarer sig dog helt almindeligt godt i skolen.

Der er ikke oplysninger om, at nogle børn er uden for de andre børns fællesskab i skolen. Enkelte børn kan blive drillet, men angiveligt sker det ikke på en måde, så det anses for at være et særligt problem. For det meste bliver børnene ikke drillet. Ét enkelt barn er blevet mobbet med, at hun bor på et børnehjem. Her blev ”mobberen” inviteret på besøg i Ilasiaq, så hun kunne se, hvor barnet boede, og efter det besøg var der ikke mere mobning.

Samlet set er der således ikke særlige problemer i forbindelse med daginstitution eller skole, dog med det forbehold, at fremmødet i skolen i perioder kan være problematisk at overholde for de ældste børn.

VENNER

De sidste spørgsmål i spørgeskemaerne handler om, hvordan børnene har det med deres jævnaldrende, og om de har nære venner, enten venner i Ilasiaq eller venner uden for Ilasiaq.

Kun et enkelt barn angives ikke at have nogen venner. Alle øvrige børn har mindst én nær ven, som de er knyttet til og er meget sammen med.

I hverdagen i Ilasiaq kan der af og til være vanskeligheder, netop fordi der bor så mange børn, der har brug for at beskytte sig selv mod den angst, det kan give ikke at kunne kontrollere situation. Det fremgår fx af følgende citat:

Ellen har ikke lært at udtrykke ønsker og behov, og det var i begyndelsen svært for hende at omgås de andre børn. Hun har det sådan, at hun hurtigt kan skubbe de andre væk eller tage legetøjet fra andre børn uden at sige noget. Det betyder, at hun ikke er så populær.

Det er klart, at hverdagen med flere børn fra forskellige familier altid kan give anledning til mindre konflikter og vanskeligheder. Når informationerne i skemaerne, der udfyldes, når barnet flytter ind, sammenholdes med informationerne i skemaer udfyldt efter mindst 3 måneders ophold, fremgår det, at børnene får det bedre sammen, og at der bliver færre konflikter, efterhånden som tiden går.

RAMMER FOR ARBEJDET I ILASIAQ

I dette kapitel beskrives rammerne for arbejdet i Ilasiaq, herunder de mål, holdninger og værdier, der er for arbejdet. Data er indhentet via kvalitative interview med Ilasiaqs afdelingsleder og personale, Mælkebøttecenerets psykolog, sagsbehandlere fra Kommuneqarfik Sermersooq samt forældre til børn, der bor eller har boet i Ilasiaq, og børn, der bor eller har boet i Ilasiaq.

Der er således tale om en beskrivelse via interviewpersonernes udtalelser. Samtlige interviewede er – under hensyntagen til deres forskellige opgaver og relationer til Ilasiaq – blevet interviewet om de samme emner. Ved at krydse informationerne fra de forskellige interview giver kapitlet en beskrivelse af ”det, man gør” og dermed af, hvad der kan medføre de resultater, der er beskrevet tidligere.

ILASIAQS PERSONALE

Ilasiaq har en afdelingsleder, en stedfortræder, fem fastansatte medarbejdere samt vikarer. På det tidspunkt, hvor evalueringen finder sted, er alle ansatte dobbeltsprogede, det vil sige, de taler både grønlandsk og dansk. Det anføres dog, at det ikke er et krav, at medarbejderne skal være dobbeltsprogede.

Ilasiaqs leder er uddannet socialrådgiver fra Ilimmarfik (Grønlands Universitet), og det samme gælder for stedfortræderen (der også er uddannet socialrådgiver fra Ilimmarfik).

De øvrige ansatte har forskellige uddannelsesmæssig baggrund. Nogle har en faglig uddannelse (primært inden for handels- og kontorområdet), andre har en afsluttet gymnasieuddannelse som baggrund for arbejdet.

Adskillige af de ansatte har tidligere haft arbejde på et børnehjem/en døgninstitution eller har på anden måde arbejdet med børn. Flere har tidligere været ansat på Børne- og Ungehuset Mælkebøtten.

Samlet set har medarbejderne således en god baggrund for deres arbejde i Ilasiaq,³¹ især karakteriseret ved praktisk erfaring med udsatte børn og unge og vilje til at lave et godt arbejde.

Samtidig er det klart, at arbejdet med børn i Ilasiaq stiller krav om en særlig viden, som flertallet af medarbejderne ikke har med sig, før de kommer. Medarbejderne har brug for mere specialviden, når de skal arbejde med børn, der har et så vanskeligt liv, at kommunen har fundet det nødvendigt, at de skal bo et andet sted end hos deres forældre. Børnene har været udsat for omsorgssvigt og kan derfor være vanskeligere at støtte, end børn almindeligvis er.

Medarbejderne får hjælp til at klare de udvidede krav via kortere fælles uddannelsesaktiviteter, der specifikt fokuserer på forholdene hos de små børn, der aktuelt bor i Ilasiaq. Desuden er der regelmæssig gruppe supervision og mulighed for individuel supervision, hvis det er nødvendigt. Det skal desuden fremhæves, at medarbejderne fremstår som meget engagerede i deres arbejde, ligesom de virker meget engagerede i at lære noget, så de kan støtte de børn, der bor i Ilasiaq. Samtidig virker det som om, at medarbejderne er opmærksomme på den betydning, deres indsats har for børnenes liv og udvikling.

VISITATION OG MÅLGRUPPE

Dette afsnit baseres på interview med Ilasiaqs afdelingsleder, hvor der især har været fokus på rammer for arbejdet i Ilasiaq. Data fra interviewet er inkluderet i kapitel 1. I dette kapitel vil der specielt blive rede-

31. Det bemærkes, at det er meget varieret, hvilken uddannelsesmæssig baggrund medarbejderne har på institutioner i Grønland.

gjort for visitationen, herunder eventuelle kriterier for, at visse børn ikke kan flytte ind.³²

Visitationsudvalget for Ilasiaq består af Mælkebøttecenterets direktør, Mælkebøttecenterets souschef, den daglige leder i Børne- og Ungehuset Mælkebøtten samt afdelingslederen i Ilasiaq. Inden barnet flytter ind, afholdes der et handleplanmøde med repræsentanter fra Børne- og Familieafdelingen i Velfærdsforvaltningen i Kommuneqarfik Sermersooq. Her drøftes opgaver, forventninger og eventuelle konkrete tiltag eller hensyn, der vedrører barnet, herunder retningslinjer for barnets samvær med forældrene (samværsaftaler), støtte i skolen eller andre foranstaltninger.

Det er kommunen, der beslutter, at et barn kan anbringes i Ilasiaq, ligesom sagsbehandleren har ansvar for udarbejdelse og justering af handleplan, for at indgå aftaler om anbringelsen og for barnets kontakt med sine forældre. Ilasiaq kan ikke beslutte, at et bestemt barn skal flytte ind, men Ilasiaq kan sige nej til indflytning, hvis der visiteres et barn, de ikke mener, de er i stand til at modtage.

Ilasiaq modtager børn, der har været udsat for omsorgssvigt, overgreb og andre traumatiske hændelser, som har medført følelsesmæssige, udviklingsmæssige og sociale vanskeligheder. Da Ilasiaq arbejder med relationer, skal barnet være i stand til at udvikle tilknytnings- og kontaktmønstre. Visitationen beror på en samlet vurdering af det enkelte barn samt en analyse af, hvor skadet barnet er. Der er derfor altid i et vist omfang tale om en glidende overgang til, hvornår et barn kan flytte ind.

Det væsentlige er, at man har den opfattelse, at det socialpædagogiske miljø i Ilasiaq er i stand til at imødekomme barnets behov, så det kan blive et udviklende ophold for barnet.

Visse børn og unge falder uden for målgruppen. Det er:

- Børn og unge med et decideret rusmiddelmisbrug
- Børn og unge, hvis daglige udtryksform er vold
- Børn og unge med alvorlige psykiske lidelser
- Børn og unge præget af alvorlige narcissistiske forstyrrelser
- Børn og unge med gennemgribende udviklingsforstyrrelser, fx inden for autismespektret eller mental retardering
- Fysisk handicappede børn og unge.

32. Lederen havde fået tilsendt de spørgsmål, jeg ønskede at få belyst, inden selve interviewet, og hun havde lavet et kortfattet skriftligt svar på spørgsmålene. Det følgende er derfor både baseret på interviewet og på de skriftlige svar.

Når børnene flytter ind, får de en fast kontaktperson i Ilasiaq. Desuden får de at vide, hvordan Ilasiaq er, hvilke regler der er, og hvad de kan forvente vil komme til at ske. Blandt andet søger man at fortælle børnene, at det ikke er deres skyld, at de skal bo i Ilasiaq. Så vidt muligt sker dette i samarbejde med forældrene, som i denne sammenhæng også får at vide, at deres samarbejde med Ilasiaq under opholdet vil kunne have en positiv indflydelse på barnets udvikling og trivsel under opholdet.

Ved indflytningen bliver der for hvert barn opstillet konkrete mål for trivsel, indlæring og social kompetence (jævnfør de to eksempler i kapitel 3 om børnenes trivsel). Efter 2-3 uger udfyldes SDQ-skemaet,³³ så man igen får et billede af, hvordan barnet trives. Skemaet bruges hver tredje måned, så man sikrer, at man kontinuerligt får en screening af barnets trivsel og udvikling.

Helt konkret bliver Ilasiaqs grundbegreber formuleret som tryghed, fællesskab, ansvar, tillid og anerkendelse. Hvert begreb har en definition, som umiddelbart vil kunne omsættes til handling:

- *Tryghed* er at give kærlighed, tryghed, faste og forudsigelige rammer.
- *Fællesskab* er, at børnene skal opleve, at de betyder noget for nogen, og at de er nødvendige.
- *Ansvar* er, at børnene skal lære at tage ansvar for sig selv og for deres egne handlinger, at de skal yde en indsats for at deltage i fællesskabet.
- *Tillid* betyder, at børnene skal få en grundlæggende tillid til, at de kan stole på de voksne, og at de oplever, at der er hjælp at hente.
- *Anerkendelse* betyder, at børnene skal gives mulighed for at påvirke deres egen hverdag, ved at de giver udtryk for deres egne behov og ønsker, samt ved at de oplever en værdi i at være til og i at være sig selv.

Grundbegreberne og formuleringen af dem er karakteristisk for Mælkebøttecenterets måde at arbejde på. Grundbegreberne er både et signal udadtil og en forventning til medarbejdernes indsats. Medarbejdere, der ikke er indstillede på at arbejde ud fra sådanne grundbegreber, vil enten helt enkelt ikke blive ansat eller vil formentlig stoppe ved udløbet af den første prøveperiode under ansættelsen.

Ilasiaq (og hele Mælkebøttecenteret) har den forventning til personalet, at man kommer hver dag, hvor man har vagt, at man kommer til

33. Forklaret tidligere. Se også www.sdqinfo.com.

tiden, at man melder, hvis man er syg, at man samarbejder med kollegerne, at man respekterer børnene som mennesker, at man sætter sig ind i retningslinjerne for arbejdet, og at man søger at udføre det så godt som muligt. Det er tilladt at lave fejl, det gør alle, men det er ikke tilladt at skjule fejlene. Fejl skal drøftes, så alle kan lære af dem. Det er min opfattelse, at personalet realiserer forventningerne, og at dette er en kraftigt medvirkende årsag til, at projektet fungerer for børnene.

KRAV OG FORVENTNINGER TIL MEDARBEJDERNE

Der blev gennemført to fokusgruppeinterview med Ilasiaqs ansatte. Begge interview blev udført efter samme retningslinjer, ligesom begge interview blev gennemført uden lederens tilstedeværelse.

I hver af de to grupper blev der foretaget en gennemgang af Ilasiaqs daglige rutiner. Det var to ensartede beskrivelser.

På et spørgsmål om, hvordan børnene trives, fortælles der mange af de samme eksempler, som var nævnt i spørgeskemaet, samt flere tilsvarende eksempler, ledsaget af en forklaring om, at børnene har det svært. På spørgsmål om, hvad medarbejderne eventuelt forsøgte at gøre for at hjælpe børnene, var der altid et svar fx:

Vi prøver at gøre hverdagen forudsigelig. Til morgenmaden gennemgår vi dagens program: Hvem skal noget, hvem har vagt, og om der er andre, der kommer.

Svaret refererer til de børn, der har svært ved at tackle livet, når der sker noget uforudset, og/eller når de føler, de mister kontrollen. Andre svar lød:

Vi prøver at lære de børn, der har svært ved at udtrykke deres følelser, at det er i orden at græde. Vi ved, at der er et barn, der kan græde i smug, eller som kan blive helt fastfrosset – det vil sige, at hun ikke rører sig.

Jeg har et eksempel fra et barn, der var i bad. Hun har noget shampoo i en beholder, som hun er meget glad for. Så var beholderen tom, og jeg tog en anden. Så fastfros hun fuldstændig. Jeg vidste ikke, hvad jeg skulle gøre, men så var der en, der sagde, at jeg skulle komme noget andet shampoo i beholderen, så jeg stadig kunne bruge den, og det hjalp. Andre børn ville måske

have skreget eller skældt ud eller forlangt en ny beholder med den samme shampoo, men det gjorde hun ikke, hun stod simpelthen, som om hun var en statue.

Det er karakteristisk, at alle de eksempler, der nævnes, er oplevet af en eller eventuelt flere medarbejdere, og at de altid er i stand til at fortælle, hvad de så har gjort for at få en løsning på problemet.

Nogle gange, så lykkes det ikke. Så er jeg klar over, at jeg kunne have gjort det bedre. Så må jeg søge hjælp til, hvad jeg skal gøre, og så kan vi tage det op igen.

Medarbejderne fremhæver, at den fælles supervision af Mælkebøttestreets psykolog er en god ting.

Hvis man har haft et problem med et barn et stykke tid, så er det godt at kunne tage det op.

Supervisionen er det sted, hvor vi mødes, så vi kan se, hvor vi hver især står i forhold til problemet.

I supervisionen bliver vi klar over, at der er noget at yde, noget at forholde sig til. Så tænker man bedre.

Medarbejderne mener ikke alle, de har fået egentlig undervisning.³⁴ Der er dog tale om, at enkelte medarbejdere er så nyansatte, at de ikke har nået at deltage i undervisningen.³⁵ Flere kunne godt ønske sig bedre redskaber, fx et kursus i ”hvad er det, jeg skal gøre”? De mener, der er så meget, de har brug for at vide, så det kan være svært hele tiden at være opmærksom på det, når de har brug for noget nyt. Samtidig fremhæver alle supervisionen som positiv. Flere nævner, at det er planen, at der nu skal være mere undervisning i konflikter og konfliktløsning, som man skal kunne tackle, og i ”magtanvendelse”, da det er noget, man kan blive nødt til at bruge, men som de færreste har erfaringer med. Det nævnes også, at i og med at Ilasiaq nu har alle pladser besat, er der blevet mere at lave, ligesom der er flere konflikter med børnene.

34. Der er her ikke spurgt om, hvad medarbejderne forstår ved ”undervisning”.

35. Der er i 2012 blevet afholdt kompetenceudviklingskursus med tre moduler på hver fire arbejdsdage. Modulerne blev afholdt henholdsvis i maj, august og november.

Det har været lidt af et chok for alle, at her nu er fuldt hus. Det tog næsten en måned at vænne sig til det. Det har også været dejligt, at her nu er meget at lave, men vi kan mærke, at nu er vores arbejde begyndt for alvor.

Medarbejderne fortæller, at de faste medarbejdere hver især er kontaktpersoner for ét barn, når de har været i Ilasiaq et stykke tid. Det betyder, at de sørger for de overordnede ting for barnet, fx hvis der skal tages kontakt til familien i forbindelse med samvær, eller hvis barnet skal have nyt tøj. De nævner dog, at det enkelte barn godt kan knytte sig tættere til en anden person end sin kontaktperson.

Ingen medarbejdere har været med til at beslutte, om et bestemt barn skulle flytte ind. Den afgørelse ligger i kommunen og i visitationsudvalget. Det er også kun lederen og eventuelt stedfortræderen, der har kontakt til sagsbehandlerne i Velfærdsforvaltningen i Kommuneqarfik Sermersooq.

Til sidst bliver medarbejderne spurgt om, hvad de ser som henholdsvis det mest positive og det mest negative ved Ilasiaq:

Det meste positive er nok, at vi næsten er en familie. At vi skal være professionelle og give børnene opmærksomhed og omsorg.

Jeg ser ikke det at være på Ilasiaq som et ”træls” arbejde. Jeg ser det som mit andet hjem, et sted, som jeg er med til at have ansvar for.

Det mest negative? Det er et svært spørgsmål. Når vi har brug for hjælp, så får vi det.

Det mest negative er børnenes problemer.

Det samlede billede af Ilasiaqs medarbejdere er, at der – samtidig med at det er meget forskelligt, hvor meget viden og hvor meget erfaring de enkelte medarbejdere har – er tale om en meget engageret og meget positiv medarbejdergruppe. Medarbejderne føler også, at deres arbejde nytter og på den måde, at det er meningsfuldt at gå på arbejde.

Da medarbejderne investerer så meget energi i deres arbejde, har de også brug for at føle sig værdsatte. Deres udtalelse om evalueringens betydning kan tolkes som et signal om, hvor vigtigt det er, at medarbejderne bliver værdsat og anerkendt.

Evaluering er godt – det, at der er nogen, der følger med i, hvordan det går. Man føler sig værdsat. På den måde er det en slags redskab for os.

PSYKOLOGENS ARBEJDE

Interviewet med psykologen finder sted i psykologens lokaler uden for Ilasiaq. Psykologen fortæller, at hun for de børn, der bor i Børne- og Ungehuset Mælkebøtten, gennemfører arbejdet i forbindelse med den udredning af barnets forhold, som laves af Velfærdsforvaltningen. Det kan være i form af testning eller undersøgelse eller andre relevante opgaver, men hun tager ikke børnene i terapeutiske forløb, mens hun er i gang med deres udredning. For børn, der bor i Ilasiaq, har hun et tilbud om terapeutiske forløb.

Psykologen pointerer, at børnene bor i Ilasiaq, og at det er et sted, der gør meget ud af at holde fast i rammerne. Samtidig pointerer hun, at Nuuk ikke er større, end at man altid møder sine klienter ude i byen. Det er derfor væsentligt for psykologens arbejde, at hun ikke træder ind i rollen som omsorgsperson, men at hun forbliver behandlende psykolog. Det betyder blandt andet, at børnene kommer/bliver bragt til hende, når de skal i terapi hos hende.

Psykologen kan have kontakt med alle de børn, der bor i Ilasiaq. Hun kan tilbyde samtalerapi, legeterapi og forløb, der bearbejder de traumer, børnene har. Psykologen kan så meget grønlandsk, at hun kan tale med børnene på grønlandsk, men hun pointerer, at en stor del af kontakten for en del af børnenes vedkommende foregår uden ord: Børnene leger i terapien og får på den måde begyndt en bearbejdning af traumerne uden ord.

Helt generelt fortæller psykologen, at hun i sit terapeutiske arbejde altid er opmærksom på, om det barn, hun møder, er i stand til at give udtryk for helt elementære følelser som fx sorg, vrede og glæde. Psykologen vurderer, at der for de børn, hun har haft kontakt med, er begyndt at ske en positiv udvikling. Alene det, at barnet bliver bedre til at bruge Ilasiaqs personale, er et skridt i den rigtige retning.

Psykologen kan også tale med børnenes forældre, men hun kan ikke tilbyde forældrene at komme i terapi. Hvis forældrene skal i terapi, sker det via den kommunale sagsbehandler. Ilasiaq kan dog have sager, hvor det er nødvendigt at tale med forældrene (fx i forbindelse med

samvær mellem børn og forældre), og her kan psykologen tale med forældrene. Indtil nu har det dog kun været sjældent, at det er sket.³⁶

Ud over den terapeutiske kontakt med børnene arbejder psykologen også med supervision af personalet i Ilasiaq. Det sker for personalet samlet én gang om måneden og for enkelte medarbejder, når det er nødvendigt. I forbindelse med supervisionen er det også en opgave at lære medarbejderne, hvordan de bedre kan forstå børnene, lære dem børnepsykologi og lære dem gode måder at handle på, når de møder problemer i relation til børnene. Der er ikke noget specifikt program for disse ting, men psykologen tager de ting op, som der aktuelt er brug for, at personalet ved mere om.

Psykologen har tæt kontakt med Ilasiaqs leder og kan løbende indgå med sin specifikke faglige viden, når det er relevant.

Vi prøver at varetage barnets tarv, når tingene sker hu-hej. Men jeg kan kun formidle min psykologfaglige viden, jeg kan ikke bestemme noget.

Det er et generelt princip i psykologens arbejde i Ilasiaq (og i Mælkebøttecenteret), at psykologen kan (og skal) formidle sin viden, samtidig med at hun ikke har nogen beslutningskompetence med hensyn til den daglige faglige indsats.

KOMMUNENS SAMARBEJDE MED ILASIAQ

I august 2012 er der interviewet tre sagsbehandlere i Kommuneqarfik Sermersooq, der alle har erfaringer med at have kontakt med Ilasiaq, i forbindelse med at et barn skal bo i Ilasiaq. Sagsbehandlerne blev kontaktet af Ilasiaq og spurgt, om de ville deltage i et interview om, hvordan det var at samarbejde med Ilasiaq.

De tre sagsbehandlere er interviewet individuelt, men da der er stor overensstemmelse mellem deres udtalelser, gengives udtalelserne samlet.

Indledningsvis gør sagsbehandlerne opmærksom på, at de, når de har kontakt med et barn, som skal anbringes uden for hjemmet, altid først undersøger, om der er plads i plejefamilieafsnittet. Hvis ikke der er

36. Psykologen blev ansat 1. april 2012.

plads der, kan de gå videre til Børne- og Ungehuset Mælkebøtten, hvis der skal ske en udredning, og til Ilasiaq, hvis der er tale om en anbringelse. Det kan ske, at der er tale om et barn, som er så behandlingskrævende, at Mælkebøttecenteret ikke ønsker at tage imod barnet.

Alle sagsbehandlere har haft personlig kontakt med Ilasiaqs leder, ligesom de har haft kontakt med enkelte medarbejdere. De er entydigt positive, når de blive bedt om at vurdere Ilasiaq som samarbejdspartner.

Jeg er tryk ved at have et barn til at være i Ilasiaq. De har et meget opmærksomt personale, og de har også en uddannet socialrådgiver ansat.

Sagsbehandlerne mener, de har et godt samarbejde med Ilasiaq.

Hvis der er noget, så ringer eller skriver de, og så mødes vi og finder ud af det. Det kan også lave en underretning, og så indkalder vi til møde for dem og forældrene og beder dem fortælle, hvad det drejer sig om.

Sagsbehandlerne kan også selv tage initiativ til en kontakt, fx i forbindelse med børn og forældres samvær. Sagsbehandlerne mener, Ilasiaq er et sted med dygtige medarbejdere og et sted, som altid stiller op, og som er til at samarbejde med.

Sagsbehandlerne har kontakt med børnenes forældre, mens børnene bor i Ilasiaq. De følger på den måde – via forældrene – med i, hvad der sker for børnene.

Ud fra forældrenes fortællinger har der været kæmpeskridt fremad for børnene. Før var børnene helt lukkede. Nu åbner de sig.

Sagsbehandlerne fortæller desuden, at det er dem, der fører tilsyn med børnene i Ilasiaq. Indtil nu er det dog kun to af de tre sagsbehandlere, der har besøgt Ilasiaq. Men de har løbende kontakt med lederen, og de deltager i møder med medarbejdere fra hele Mælkebøttecenteret og har kontakt med forældrene, ligesom de har haft personale fra Ilasiaq med til netværksmøder i forvaltningen.

Samlet kan man sige, at så længe der er et personale, der er engageret og tager sig af børnene, så vil Ilasiaq være et godt sted.

Afslutningsvis bliver sagsbehandlerne hver især bedt om at fortælle, hvad de i særlig grad opfatter som henholdsvis positivt og negativt i kontakten med Ilasiaq.

Der er mange positive udsagn. Sagsbehandlerne fortæller, at de har følt sig velkomne, når de har anbragt et barn i Ilasiaq. De finder det også godt for børnene, at der ikke bor så mange børn, og især, at huset ligner et hjem. Det betyder, at børnene føler sig hjemme, mener de. Der er en god tone, børnene bliver mødt positivt, og der er dygtige medarbejdere. Desuden er det altid let at samarbejde med Ilasiaq. De kommer selv med henvendelser, når det er nødvendigt, og de reagerer, hvis forvaltningen henvender sig.

Der er ikke nogen negative udsagn om Ilasiaqs arbejde. De udsagn, der skal belyse noget eventuelt negativt, handler især om, at der er ”for lidt Ilasiaq”, forstået på den måde, at man ville ønske, der var flere opgaver, som Ilasiaq påtog sig. For eksempel er det et ønske, at Ilasiaq også kunne tage sig af de helt små 0-2-årige børn. Kommunen har en tidlig indsats for disse børn, men kunne godt bruge flere pladser. Desuden bliver der udtrykt ønske om, at Ilasiaq også tager sig af de behandlingskrævende børn, da der i høj grad mangler pladser til disse børn i Grønland. Endelig er der også et ønske om, at Ilasiaq i højere grad begynder at interessere sig for de ældre børn/unge, da der også mangler steder til disse børn i Grønland.

FORÆLDRENS SYN PÅ ILASIAQ

Der er gennemført interview med fire forældre. Tre forældre blev interviewet i august 2012, og en forælder blev interviewet i november 2012. Forældrene blev kontaktet af Ilasiaq og bedt om at deltage i et interview. De forældre, der boede i Nuuk, blev alle spurgt, men det var kun disse fire forældre, som kom til interview. Der var aftale med yderligere én forælder, som det ikke lykkedes at træffe.

Forældrenes generelle holdning til at have et barn boede i Ilasiaq kan sammenfattes som følger: Når det nu ikke kan lade sig gøre, at barnet forbliver boende hjemme, så er Ilasiaq et godt sted. De mener, at børnene får tilbudt et godt og velfungerende liv. De mener desuden, at børnene udvikler sig positivt under opholdet, og de føler sig godt behandlet af personalet.

Jeg har altid følt mig velkommen, når jeg kom.

Jeg mener, Ilasiaq er et godt sted for min datter. Jeg tror, det er et godt sted for børnene. Der er trygt, og der bliver ikke drukket. Der er faste rammer, men der er et savn mellem barn og forældre.

Flere nævner også, at de har talt med personalet om barnets hverdag, ligesom de har kunnet snakke mere generelt om børns udvikling og trivsel.

Jeg har snakket meget med personalet om barnets hverdag. Det har aldrig været akavet at skulle snakke med dem. De har altid fået mig til at føle, at jeg var der. De så os som en familie.

Jeg har altid været enlig mor, men personalet fra Ilasiaq vidste så meget, så vi kunne snakke om alting. Jeg følte mig ikke så alene.

De første 3 måneder har jeg besøgt mit barn på Ilasiaq, og personalet har været gode til at kontakte os om, hvordan barnet har det.

To forældre nævner specifikt, at deres barn har fået det bedre under opholdet i Ilasiaq:

Hun er blevet gladere og mere åben. Før, hvis hun ville græde, så prøvede hun ikke at vise det.

Der har dog også været uoverensstemmelser, mest i forbindelse med samvær, enten fordi forældrene ikke er kommet til samværsaftalerne, eller fordi de har ønsket samvær oftere end aftalt. Alle gør dog opmærksom på, at de godt ved, at det er sagsbehandlerne og Velfærdsforvaltningen, de skal aftale eventuelle nye samværsaftaler med.

Der var faste tider for samvær, og det kunne være anstrengende, hvis barnet eller jeg trængte til mere.

Flere gør opmærksom på, at de savner deres barn, og at de går ud fra, at barnet også må savne dem.

Det må være ekstra hårdt for hende, når det er så hårdt for os. Men det er jo ikke dårlige ting, der sker for hende i Ilasiaq. Men hun må jo savne sin mor.

Samlet er det væsentligste indtryk fra interviewene, at forældrene føler sig godt behandlet, når de kommer til samvær på Ilasiaq, eller når de henter barnet for at have samvær uden for Ilasiaq. Det ser således ud til, at Ilasiaq løfter opgaven på tilfredsstillende vis, og at arbejdsdelingen mellem Ilasiaq og Velfærdsforvaltningen fungerer. Dog må man her tage det forbehold, at de interviewede forældre formentlig er de forældre, der har det mest positive forhold til Ilasiaq, blandt de forældre, der har børn boende i Ilasiaq.

BØRNEENS SYN PÅ ILASIAQ

Der var i forbindelse med evalueringen kontakt med fire børn, som bor på Ilasiaq. Det var de børn, som det var muligt at tale med, da de øvrige børn var så små, at det ikke kunne lade sig gøre at gennemføre et interview. Et enkelt barn kunne så meget dansk, at vi gennemførte interviewet på dansk, uden at der var en grønlandsktalende medarbejder til stede. De andre børn var grønlandsktalende, og interviewet blev derfor gennemført med tolkning, hvor en ansat fra Ilasiaq fungerede som tolk.

Det var vanskeligt at interviewe børnene: De sagde ikke så meget, og det var selvfølgelig også lidt vanskeligt, at der skulle bruges tolkning. Men børnene kunne fortælle, at de alle havde besøgt Ilasiaq, inden de flyttede ind, og to sagde, at de havde glædet sig til at flytte ind.

Ja, jeg besøgte Ilasiaq før, jeg flyttede ind. Jeg syntes, her så spændende ud.

Børnene mente, at Ilasiaq var et godt sted at bo:

Jeg har fået det godt, mens jeg har boet her.

Jeg synes, jeg har det fint her. Jeg synes, de forstår mig, og at de er flinke.

Men der er dog også et enkelt barn, der har en anden opfattelse:

Nogle gange forstår de mig ikke. Så ved de ikke, hvad jeg tænker. Så har jeg en veninde, der ved, hvad jeg tænker. Men når de ikke forstår det, så er jeg alene.

Generelt var det indtrykket, at børnene brugte medarbejderne til at få hjælp fra. I selve interviewsituationen var det også tydeligt, at børnene var trygge ved den medarbejder, der hjalp med tolkningen, ligesom det virkede som om, de var glade for hende.

SAMMENFATNING

Ilasiaq fremstår som en velfungerende, nyetableret institution. Ilasiaq bygger videre på de tanker om børn og børneforsorg, som gennem de senere år har været fremherskende i Grønland.

ET HUS, HVOR MAN ER VELKOMMEN

Ilasiaq er etableret i et almindeligt hus. Huset er indrettet som et privat hjem, så de fleste umiddelbart vil få en positiv oplevelse af huset. Der er gode farver og gedigne materialer. Selve huset og dets indretning signalerer, at her er et hus, der tilbyder noget andet end "bare" at være en institution, hvor man kan bo, når man ikke kan bo hos sine forældre. De interviewede børn siger alle, at huset er et sted, hvor man gerne inviterer sine venner til at komme. Man føler sig velkommen i huset.

Et andet forhold, som gør, at man føler sig velkommen, er en meget åben holdning blandt husets ansatte. Beboere og besøgende bliver set og hørt, når de er der. Specielt de interviewede forældre siger, at de føler sig velkomne, også selvom de ikke altid er enige med personalet og måske heller ikke er helt enige i, at det er godt, at deres barn ikke bor hjemme.

Et væsentligt bidrag til, at Ilasiaq er en velfungerende institution, er denne ”modtagelse”. Det er et dejligt hus, som man umiddelbart har lyst til at være og bo i.

EN VELORGANISERET ORGANISATION

Ilasiaq (og Mælkebøtteceneret) har en hierarkisk struktur med en bestyrelse, en direktør og en souschef. Den daglige leder i Mælkebøtten og afdelingslederen i Ilasiaq refererer til direktøren. Bag huset, hvor man føler sig velkommen, ligger der således en meget velorganiseret organisation. Alt er organiseret. Der er mål og visioner for huset og mål for børnenes udvikling under opholdet. Alle mål er formuleret så konkret, at det umiddelbart er til at begribe, hvad der skal gøres, for at målet kan realiseres.

Pointen er, at mål og visioner er skrevet på en måde, så medarbejderne har mulighed for at danne sig nogle billeder af tankerne bag målene og på den måde få en idé om, hvad der forventes af dem.

Mål og visioner samt mål for børnenes udvikling er sammen med en lang række andre konkrete retningslinjer for arbejdet skrevet ned i ”Medarbejdermappen”, som alle medarbejdere forventes at læse.³⁷ Medarbejdermappen er konkret for så vidt, at der både står, hvad man skal gøre i så godt som alle forhold, og hvorfor man skal gøre det.

Alle de nedskrevne og forklarede retningslinjer betyder, at mange diskussioner om, hvad der er bedst at gøre i konkrete situationer, får en anden karakter, end de ellers ville have fået. Der er ikke nogen individuelle holdninger eller erfaringer, som kommer ind i hverdagen uden at være bearbejdet. Det er ikke nok at mene noget eller at have erfaret noget – der skal også være tale om holdninger og handlinger, der kan fungere sammen med det, der er nedskrevet i medarbejdermappen.

Når jeg som forsker har besøgt Ilasiaq (og tidligere Mælkebøtten), har jeg oplevet konsekvenserne af denne organisation. Jeg føler mig også velkommen og har lyst til at komme ind i huset. Men hvad der er mere væsentligt er, at jeg møder mennesker, som er venlige og ivrige efter at debattere forholdene. I interviewene fortalte medarbejderne både

37. Medarbejdermappen indeholder følgende temaer: 1. Funktions- og arbejdsgrundlag, 2. Projektbeskrivelse, 3. Mælkebøttemodellen, 4. Struktur i hverdagen, 5. Hygiejne-tjekliste, 6. Indkøb, 7. Magtanvendelse, 8. Underretning, 9. Overenskomst, 10. Bestemmelser vedrørende frirejse ved nære pårørende alvorlige sygdom og død og Mælkebøttens regler om barselsorlov, 11. Pension, 12. It-politik.

om de fejl, de havde lavet, og om de gode ting, samt om, hvad de mente, de havde brug for at lære, fordi de kunne se, at der var nogle felter, hvor de ikke var gode nok. Det er langt fra altid, at man har det møde med medarbejdere, man skal interviewe for at evaluere deres institution.

KONTINUERLIG INDLÆRING

Tingene kan diskuteres og bliver diskuteret. Men de nedskrevne regler betyder, at det bliver mere bevidst for medarbejderne, hvad de gør, og hvorfor de gør det. Det skal ikke forstås sådan, at man diskuterer til dagligt, når der skal handles, men der er en kultur, hvor man kan tage tingene op bagefter – ikke som bebrejdelser, men som temaer for refleksion, hvor man også kan tage fat på ikke-hensigtsmæssige handlinger og få dem ændret.

Et af de steder, hvor der kan foregå debat og indlæring, er personalemøderne, der holdes fast én formiddag hver uge for samtlige medarbejdere. Én gang hver måned gennemføres der desuden supervision, hvor vanskelige sager tages op, og hvor den superviserende psykolog, når det er ønsket, kan undervise i nye ting.

Der er med andre ord i høj grad tale om en kultur, hvor man ved, at alle laver fejl, og hvor det er i orden, forudsat – selvfølgelig – at man er indstillet på at lære nyt, så fejlene ikke gentages.

ENGAGEREDE MEDARBEJDERE

En væsentlig ting ved Ilasiaq er de meget engagerede medarbejdere. Medarbejderne mener, at deres arbejde har betydning for de børn, der flytter ind, og at det er væsentligt for børnene, at medarbejderne gør arbejdet så godt som muligt. Flere medarbejdere giver udtryk for, at Ilasiaq ikke kun er deres arbejde, men også lidt er deres hjem. Flere fortæller, at de også tit kommer forbi og hilser på, når de har fridag. Medarbejdernes baggrund for at arbejde i Ilasiaq er i høj grad erfaring fra tidligere arbejde på børnehjem og børneinstitutioner, samt et ønske om at arbejde med børn, der har et svært liv. Afdelingslederen og stedfortræderen har en faglig uddannelse, og begge har en stor viden om udsatte børn (og om børn i det hele taget), som de er i stand til at formidle videre til medar-

bejderne. Det spændende er, at man fornemmer, at formidlingen lykkes, og at det sker på en måde, så alle føler, de vinder noget.

UDDANNELSE AF MEDARBEJDERE

En del af baggrunden for medarbejdernes engagement er, at ledelsen er opmærksom på værdien af, at medarbejderne får mulighed for at lære noget, så de hele tiden bliver dygtigere. Muligheden for at lære noget er en anerkendelse af medarbejderne og fortæller dem, at de er noget værd.

Ilasiaq har valgt at tage vare på undervisningen via fast brug af supervision og via hele tilrettelæggelsen af arbejdet, der lægger op til, at det betyder noget at lære mere. Endvidere er der kortere enkeltstående tilbud i form af undervisning i bestemte emner eller temaer.³⁸

GODT SAMARBEJDE UD AF HUSET

Det skal også bemærkes, at Ilasiaq har et godt samarbejde ud af huset. Der er kontakt med børnenes daginstitutioner og skoler, ligesom der i fællesskab med Mælkebøttecenteret tilrettelægges månedlige møder med medarbejdere fra kommunens Velfærdsforvaltning. I interviewene med sagsbehandlere fra Velfærdsforvaltningen bemærker alle, at der er et godt samarbejde med Ilasiaq, og at de føler sig trygge ved det arbejde, der udføres i huset.

VISITATION

Det er den kommunale Velfærdsforvaltning, der indstiller, hvilke børn der kan henvises til at flytte ind i Ilasiaq, samtidig med at Ilasiaq har sin egen visitation, der sørger for, at de børn, der flytter ind, lever op til bestemte kriterier for, hvilke børn Ilasiaq kan hjælpe.

Visitationen er en central ting at se på. Velfungerende institutioner vil normalt have en velfungerende visitation, der sørger for, at de

38. Jeg blev fx overtalt til selv at undervise ud fra min specialviden første gang, jeg besøgte Ilasiaq. Det var for så vidt ikke en del af evalueringen, men det gav mig mulighed for at få et indtryk af medarbejderne.

børn, der flytter ind, fungerer på en måde, så de kan hjælpes af institutionens tilbud. Det er for så vidt enkelt og logisk, at det er sådan. Samtidigt er det et af de punkter, der kan give anledning til kritik. Myndigheder, der bruger en institution, vil sædvanligvis gerne have, at institutionen – uden videre – løser de problemer, som myndighederne har brug for hjælp til at få løst. Når det drejer sig om børn, der skal anbringes uden for hjemmet, skal institutionen (kort sagt) gerne handle i forhold til de børn (og unge), som har det så svært, at det er vanskeligt at gøre noget for dem – hvert fald vanskeligt i den forstand, at det kræver en særlig viden, en særlig uddannelse og en særlig baggrund for at handle i forhold til disse børn (og unge). I interviewene med de kommunale sagsbehandlere blev der også fremsat ønsker af denne karakter.

Ilasiaq tager ikke imod ekstremt behandlingskrævende børn, selvom der kan mangle institutioner til disse børn i Grønland. Begrundelsen er, at man, hvis man skulle tage imod ekstremt behandlingskrævende børn, skulle have nogle andre rammer. For eksempel skulle man have et personale, der var i stand til at udføre relevant behandling. Det har Ilasiaq ikke. Ilasiaq har et dygtigt personale og et engageret personale, men det er ikke et personale, som er uddannet til at arbejde med ekstremt behandlingskrævende børn. Det samme gælder for de dårligt fungerende unge. Her er der også tale om en opgave, som kræver specialviden. Man kan ikke bare flytte en dårligt fungerende ung person ind i et hus, give hende/ham omsorg og derefter gå ud fra, at det fungerer.

Undersøgelsen af børnene viser dog samtidig, at Ilasiaq faktisk tager imod børn, der ikke fungerer som normale børn. Børn, der flytter ind i Ilasiaq, har i langt højere grad end andre børn adfærdsproblemer, emotionelle problemer og problemer med hyperaktivitet. Specielt de emotionelle problemer er fremtrædende.

Under de – indtil nu – korte perioder, børnene har boet i Ilasiaq, kan man se et fald i mængden af adfærdsproblemer og i mængden af problemer med hyperaktivitet, mens der ikke sker et fald i de emotionelle problemer. Et resultat, der kan tolkes som udtryk for, at de emotionelle problemer ligger dybere og er af en længerevarende karakter.

De emotionelle problemer, som de fremtræder hos børnene i Ilasiaq, tager form efter børnenes alder. Det er problemer, der er knyttet til små børns metoder til at beskytte sig mod konsekvenserne af et vanskeligt liv. Børnene viser ikke følelser, er hverken glade eller triste, lukker af, når der kræves noget af dem, og lukker af, når der sker noget ustruk-

tureret og uplanlagt. Samtidig kan nogle af børnene have en meget styrende og kontrollerende adfærd.

Børnene er – endnu – ikke diagnosticeret som ekstremt behandlingskrævende, men stiller dog krav om kompetence både hos Ilasiaqs ansatte og hos Mælkebøttecenterets psykolog. Det er nogle reaktioner, som kendes fra arbejde med andre børn i vanskelige livssituationer,³⁹ og som det er vigtigt at få taget hånd om. Hvis vanskelighederne ikke tackles, vil der være stor risiko for, at børnene, når de bliver lidt ældre, vil reagere voldsomt (skribe, slå, sparke, ødelægge ting) for på den måde at få givet udtryk for de indefrosne følelser – reaktioner, som både Ilasiaq (og Mælkebøtten) kender fra de lidt større børn.

INDTIL NU FORTRINSVIS YNGRE BØRN

Indtil nu er det fortrinsvis yngre børn (yngre end 10 år), der har boet i Ilasiaq. Det præger selvfølgelig værelserne, at der er tale om så små børn, og at det er små piger. Der er meget lyserødt i huset.

På sigt må man selvfølgelig være opmærksom på, at der kan flytte ældre børn ind (både piger og drenge), ligesom de børn, der bor på stedet, nu bliver ældre. Hvis man forestiller sig, at de samme børn bor i huset i måske 10 år, vil der blive tale om et hus beboet af teenagere.

I praksis giver det anledning til en påmindelse til den interne undervisning. På sigt vil det være vigtigt, at medarbejderne også udvikler deres viden om ældre børn, om hvordan ældre børn kan vise deres vanskeligheder, og hvordan ældre børn bedst hjælpes.

FRA ETABLERING TIL KONSOLIDERING

Ilasiaq har klaret sig godt igennem institutionens første fase, nemlig etableringen af institutionen. I de næste par år skal der arbejdes med næste fase, nemlig konsolideringen af Ilasiaq som en kontinuerlig institution. Det betyder, at nogle af de elementer, der har været vigtige i etableringen, måske kan nedtones, mens andre elementer skal opprioriteres.

39. Som fx ved vold i hjemmet eller ved børn i familier, hvor forældrene har et misbrug af alkohol, hash eller stoffer.

Den relevante omverden ved, at Ilasiaq nu er etableret. Nu skal den kontinuerligt have at vide, at Ilasiaq fortsat fungerer, og at tingene generelt kører som planlagt.

Kravene til undervisning af medarbejderne vil også ændre sig i konsolideringsfasen. Der skal nu tages højde for, at der både kan blive tale om en udskiftning af de børn, der bor i Ilasiaq, og den mulighed, at nogle børn kan blive boende i flere år. For eksempel kan man få en børnegruppe med tre næsten fastboende børn og fire nye – hvad skal man kunne for at tackle det? Man kunne også forestille sig, at der vil komme børn med andre vanskeligheder end dem, man oplever nu – hvad skal man så kunne for at være parat til at hjælpe børn med andre problemer?

ANBEFALINGER

Med henblik på at støtte Ilasiaqs konsolideringsfase fremsættes der her en række anbefalinger, som kan indgå i de videre overvejelser. En del af anbefalingerne tager udgangspunkt i en fastholdelse af det allerede eksisterende, dog med opmærksomhed på, at tingene hele tiden vil (og må) forandre sig.

- *Fastholde en god visitation* – herunder være opmærksom på, at der kan komme ældre børn, der opfylder kriterierne. Den nuværende visitation ser ud til at fungere godt, og det er vigtigt at sikre den fremover.
- Også fremover at *fastholde et hus, der passer til de børn, der bor i huset*. Det betyder, at det, hvis der flytter mange drenge eller flere ældre børn ind, vil være relevant at overveje, om der skal ske ændringer i husets indretning. Det eksisterende hus virker meget imødekommende over for de børn, der bor der nu (og over for børnenes forældre), og det er vigtigt at sikre fremover.
- Fastholde, at huset har rødder i en velorganiseret organisation, herunder at fastholde regler i en medarbejdermappe, som i fornødent omfang tilpasses og udvikles.
- *Fastholde at have en dygtig leder og gode medarbejdere*. Dette er for så vidt indlysende, men alligevel vigtigt at være opmærksom på. En institution som Ilasiaq er i vid udstrækning afhængig af de ansatte medarbejdere og kvaliteten af deres arbejde.

- *Sørge for fortsat at have adgang til viden om børn.* Det gælder både en udvidet viden om de børn, der bor i Ilasiaq nu, og en specifik viden, når/hvis de børn, der bor i Ilasiaq, bliver ældre, eller der kommer børn med et andet køn. Som det er nu, har lederen, stedfortræderen og Mælkebøttecenterets psykolog en god viden, men det kan måske også blive aktuelt for dem med en videreuddannelse, eller at de på anden måde indgår i aktiviteter, der kan fastholde deres engagement og deres evne til at videregive relevant viden til medarbejderne.
- Fastholde psykolog til børnene.
- Fastholde psykolog til supervision af medarbejdergruppen.
- Sørge for, at der er kontinuerlig undervisning af medarbejderne.
- Være opmærksom på, at det kan blive relevant med *undervisning i, hvordan man tager sig af ældre børn*, hvis/når det bliver aktuelt.
- Overvej, om det eventuelt kan være *relevant at ændre aldersgrænserne*. De børn, der bor i huset nu, er børn i alderen 3-18 år, det kunne ændres til fx 3-14-årige for at have et hus, der kan være entydigt i sin struktur og tilpasset børnegruppen.
- Overvej, om det kan være relevant at oprette *en ny institution til unge 14-18-årige*.
- Overvej, om det kan være relevant at oprette en ny institution til de yngste børn, de 0-3-årige.

LITTERATUR

- Christensen, E. (1994): *Når mor eller far drikker ... Interview med børn og forældre i familier med alkoholmisbrug*. København: Socialforskningsinstituttet, 94:2.
- Christensen, E. (1992): *Børn i familier med alkohol- og stofproblemer*. København: Sundhedsstyrelsen.
- Christensen, E. (1988): *Oprækst eller overlevelse. Psykisk forsvar mod vold og strategier for overlevelse hos 4-6-årige børn i familier med bustrumishandling*. København: SIKON.
- Christensen, E. & H. Hansen (2011): *Den sociale indsats for børn og unge i Grønland. Kortlægning af aktiviteterne 2011*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 11:24.
- Christensen, E., L.G. Kristensen & S. Baviskar (2009): *Børn i Grønland. En kortlægning af 0-14-årige børns og familiers udvikling*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 09:01.
- Deloitte (2012): *Analyse af plejefamilieområdet i Grønland*. Nuuk: Departementet for Familie, Kultur, Kirke og Ligestilling.
- Deloitte (2011): *Analyse og evaluering af døgninstitutionsoverblikket. Afrapportering*. Nuuk: Departementet for Sociale Anliggender.
- Departementet for Familie, Kultur, Kirke og Ligestilling, Departementet for Uddannelse og Forskning, Departementet for Sundhed

- (2011): *Redegørelse om børne- og ungestrategien*. Nuuk: Naalakkersuisut.
- Departementet for Sociale Anliggende (2010): *Tryk barndom 2010*. Nuuk: Naalakkersuisut.
- Grønlands Hjemmestyre (2007): *Folkesundhedsprogram. Landsstyrets strategier og målsætninger for folkesundheden 2007-2012*. Nuuk: Inuuneritta.
- Hansen, B. & I. Skaftø (2009): *Tidlig indsats over for gravide familier. Anden revision af projektbeskrivelse*. Nuuk: Paarisa.
- Nathansen, K.M. (2004): *Fra "den gode skole" til "det gode liv": En diskussion om styrkelse af den personlige udvikling i Grønland gennem en koordineret opbygning af emotionelle og sociale kompetencer i hjem, daginstitution og skole*. København: Danmarks Pædagogiske Universitet.
- Skatte- og Velfærdskommissionen (2011): *Vores velstand og velfærd – kræver handling nu. Sammenfatning af Skatte- og Velfærdskommissionens anbefalinger*. Marts 2011. Nuuk: Grønlands Selvstyre.

SFI-RAPPORTER SIDEN 2012

SFI-rapporter kan købes eller downloades gratis fra www.sfi.dk. Enkelte rapporter er kun udkommet som netpublikationer, hvilket vil fremgå af listen nedenfor.

- 12:01 Lyk-Jensen, S.V., A. Glad, J. Heidemann & M. Damgaard: *Soldater efter udsendelse. En spørgeskemaundersøgelse*. 117 sider. e-ISBN: 978-87-7119-075-5. Netpublikation.
- 12:02 Lausten, M., H. Hansen, A.-K. Mølholt, K.S. Vammen & A.-C. Legendre: *Forebyggende foranstaltninger 14-17 år. Dialoggruppe – om forebyggelse som alternativ til anbringelse. Delrapport 5*. 235 sider. ISBN: 978-87-7119-078-6. e-ISBN: 978-87-7119-079-3. Vejledende pris: 230,00 kr.
- 12:03 Rostgaard, T., T.N. Brunner & T. Fridberg: *Omsorg og livskvalitet i plejeboligen*. 150 sider. ISBN: 978-87-7119-080-9. e-ISBN: 978-87-7119-081-6. Vejledende pris: 150,00 kr.
- 12:04 Mølholt, A.-K., S. Stage, J.H. Pejtersen & P. Thomsen: *Efterværn for tidligere anbragte unge. En videns- og erfaringsopsamling*. 222 sider. ISBN: 978-87-7119-082-3. e-ISBN: 978-87-7119-083-0. Vejledende pris: 220,00 kr.
- 12:05 Ellerbæk, L.S. & A. Høst: *Udlejningsredskaber i almene boliger. En analyse af brugen og effekterne af udlejningsredskaber i almene boligområder*.

- 258 sider. ISBN: 978-87-7119-084-7. e-ISBN: 978-87-7119- 085-4. Vejledende pris: 250,00 kr.
- 12:06 Høgelund, J.: *Effekter af den beskæftigelsesrettede indsats for sygemeldte. En litteraturoversigt*. 112 sider. e-ISBN: 978-87-7119-086-1. Netpublikation.
- 12:07 Rasmussen, P.S. & P.S. Olsen: *Positiv adfærd i læring og samspil (PALS). En evaluering af en skoleomfattende intervention på 11 pilotskoler*. 159 sider. ISBN: 978-87-7119-087-8. e-ISBN: 978-87-7119-088-5. Vejledende pris: 150,00 kr.
- 12:08 Fridberg, T. & M. Damgaard: *Frivillige i hjemmeværnet 2011*. 120 sider. ISBN: 978-87-7119-089-2. e-ISBN: 978-87-7119-090-8. Vejledende pris: 120,00 kr.
- 12:09 Lyk-Jensen, S.V., J. Heidemann & A. Glad: *Soldater – før og efter udsendelse. En analyse af motivation, økonomiske forhold og kriminalitet*. 164 sider. e-ISBN: 978-87-7119-091-5. Netpublikation.
- 12:10 Bengtsson, S.: *Vækstfaktorer på det specialiserede socialområde*. 120 sider. ISBN: 978-87-7119-092-2. e-ISBN: 978-87-7119-093-9. Vejledende pris: 120,00 kr.
- 12:11 Dines, A., V. Jakobsen, V.M. Jensen, S.S. Nielsen, S., K.C.Z. Pedersen, D.S. Petersen & K.M. Thorsen: *Indsatser for tosprogede elever. Kortlægning og analyse*. 162 sider. e-ISBN: 978-87-7119-094-6. Netpublikation.
- 12:12 Christensen, E.: *Nakuusa – vi vil og vi kan. En opfølgning på Youth Forum i Ilulissat 2011*. 48 sider. e-ISBN: 978-87-7119-096-0. Netpublikation.
- 12:13 Christensen, E.: *Nakuusa – piumavugut saperatalu. 2011-mi ilulissani Youth Forum pillugu nangitsineq*. 50 sider. e-ISBN: 978-87-7119-097-7. Netpublikation.
- 12:14 Larsen, M. & L.S. Ellerbæk: *Evaluering af jobplanen. Nuværende og kommende pensionisters kendskab til og betydning af reglerne for at arbejde*. 111 sider. ISBN: 978-87-7119-100-4. e-ISBN: 978-87-7119-101-1. Vejledende pris: 110,00 kr.
- 12:15 Larsen, M., H.B. Bach & A. Liversage: *Pensionisters og efterlønsmodtageres arbejdskraftpotentiale. Fokus på genindtræden*. 181 sider. ISBN: 978-87-7119-102-8. e-ISBN: 978-87-7119-103-5. Vejledende pris: 180,00 kr.
- 12:16 Ottosen, M.H. & S. Stage: *Delebørn i tal. En analyse af skælsmissede børns samvær baseret på SFI's børneforløbsundersøgelse*. 111 sider. ISBN:

- 978-87-7119-104-2. e-ISBN: 978-87-7119-105-9. Vejledende pris: 110,00 kr.
- 12:17 Nilsson, K. & H. Holt: *En vurdering af arbejdsskadestyrelsens fastholdelse-scenter. Kommuners, fagforeningers, arbejdsgivers og forsikringssekskabers erfaringer med fastholdelsescentret.* 89 sider. ISBN: 978-87-7119-106-6. e-ISBN: 978-87-7119-107-3. Vejledende pris: 80,00 kr.
- 12:18 Holt, H: *Lokal løn på kommunale arbejdspladser. Forskelle i kvinders og mænds løn.* 82 sider. e-ISBN: 978-87-7119-108-0. Netpublikation.
- 12:19 Bengtsson, S. & M. Røgeskov: *Et liv i egen bolig. Analyse af bostøtte til borgere med sindslidelser.* 145 sider. ISBN: 978-87-7119-109-7. e-ISBN: 978-87-7119-110-3. Vejledende pris: 140,00 kr.
- 12:20 Graversen, B: *Effekter af virksomhedsrettet aktivering for udsatte ledige. En litteraturoversigt.* 72 sider. e-ISBN: 978-87-7119-112-7. Netpublikation.
- 12:21 Albæk, K., H.B. Bach & S. Jensen: *Effekter af mentorstøtte for udsatte ledige. En litteraturoversigt.* 68 sider. e-ISBN: 978-87-7119-114-1. Netpublikation.
- 12:22 Jensen, T.G., K. Weibel, M.K. Tørslev, L.L. Knudsen & S.J. Jacobsen: *Måling af diskrimination på baggrund af etniske oprindelse.* 134 sider. ISBN: 978-87-7119-115-8, e-ISBN: 978-87-7119-116-5. Vejledende pris: 130,00 kr.
- 12:23 Madsen, M.B. & K. Weibel: *Delt viden. Aktiveringsindsatsen for ikke-arbejdsmarkedsparete kontanthjælpsmodtagere.* 152 sider. ISBN: 978-87-7119-117-2. e-ISBN: 978-87-7119-118-9. Vejledende pris: 150,00 kr.
- 12:24 Lyk-Jensen, S.V., J. Heidemann, A. Glad & C.D. Weatherall: *Danske hjemvendte soldater. Soldaternes psykiske sundhedsprofil før og efter udsendelse.* 210 sider. e-ISBN: 978-87-7119-119-6. Netpublikation.
- 12:25 Lausten, M., H. Hansen, K.S. Vammen & K. Vasegaard: *Forebyggende foranstaltninger 18-22 år. Dialoggruppe – Om forebyggelse som alternativ til anbringelse. Delrapport 6.* 164 sider. ISBN: 978-87-7119-121-9. e-ISBN: 978-87-7119-122-6. Vejledende pris: 160,00 kr.
- 12:26 Lauritzen, H.H., R.N. Brünner, P. Thomsen & M. Wüst: *Ældres ressourcer og behov. Status og udvikling på baggrund af Ældredatabasen.* 180 sider. ISBN: 978-87-7119-123-3. e-ISBN: 978-87-7119-124-0. Vejledende pris: 180,00 kr.

- 12:27 Høst, A.K, T. Fridberg, D.L. Stigaard & B. Boje-Kovacs: *Når fogeden banker på. Fogedsager og effektive udsættelser af lejere*. 422 sider. ISBN: 978-87-7119-125-7. e-ISBN: 978-87-7119-126-4. Vejledende pris 420,00 kr.
- 12:28 Nielsen, H., A. Mølgaard & L. Dybdal: *Procesevaluering af boligsociale indsatser. Delrapport 2. Kvalitativ kortlægning af Landsbyggefondens 2006-2010-pulje med fokus på projektorganisering og samarbejde*. 118 sider. e-ISBN: 978-87-7119-127-1. Netpublikation.
- 12:29 Andrade, S.B.: *Levevilkår i danske landbrug. Analyse af sammenhænge mellem risikofaktorer og dyrværnsager i landbruget fra 2000 til 2008*. 176 sider. ISBN: 978-87-7119-128-8. e-ISBN: 978-87-7119-129-5. Vejledende pris: 170,00 kr.
- 12:30 Ottosen, M.H. (red.): *15-åriges hverdagsliv og udfordringer. Rapport fra femte dataindsamling af forløbsundersøgelsen af børn født i 1995*. 348 sider. ISBN: 978-87-7119-130-1. e-ISBN: 978-87-7119-131-8. Vejledende pris: 340,00 kr.
- 12:31 Bach, H.B.: *Arbejdsmarkedsparathed og selvforsørgelse*. 36 sider. e-ISBN: 978-87-7119-133-2. Netpublikation.
- 12:33 Termanen, T. & C.S. Sonne-Schmidt: *Forebyggende fysisk træning til ældre. En undersøgelse af effekten af en kort træningsindsats på ældres fysiske funktionsevne*. 64 sider. ISBN: 978-87-7119-135-6. e-ISBN: 978-87-7119-136-3. Vejledende pris: 60,00 kr.
- 12:34 Hansen, H., P.R. Skov & K.M. Sørensen: *Støtte til udsatte børnefamilier. En effektmåling af familiebehandling og praktisk pædagogiske støtte*. 112 sider. e-ISBN: 978-87-7119-137-0. Netpublikation
- 12:35 Ellerbæk, L.S., V. Jakobsen, S. Jensen & H. Holt: *Virksomheders sociale engagement. Årbog 2012*. 182 sider. ISBN: 978-87-7119-138-7. e-ISBN: 978-87-7119-139-4. Vejledende pris: 180,00 kr.
- 12:36 Jakobsen, T.B., S.V. Lyk-Jensen & D.L. Stigaard: *Lige muligheder – metodisk grundlag for en effektevaluering. Evalueringsrapport 2*. 82 sider. e-ISBN: 978-87-7487-140-0. Netpublikation.
- 13:01 Kjeldsen, M.M., H.S. Houlberg & J. Høgelund: *Handicap og beskæftigelse. Udviklingen mellem 2002 og 2012*. 176 sider. ISBN: 978-87-7119-141-7. e-ISBN: 978-87-7119-142-4. Vejledende pris: 170,00 kr.
- 13:03 Oldrup, H., A.K. Høst, A.A. Nielsen & B. Boje-Kovacs: *Når børnefamilier sættes ud af deres lejebolig*. 222 sider. ISBN: 978-87-

7119-145-5. e-ISBN: 978-87-7119-146-2. Vejledende pris: 220,00 kr.

- 13:04 Lausten, M., H. Hansen & V. M. Jensen: *God praksis i forebyggende arbejde – samlet evaluering af dialogprojektet. Dialoggruppe – om forebyggelse som alternativ til anbringelse.* 173 sider. ISBN: 978-87-7119-147-9. e-ISBN: 978-87-7119-148-6. Vejledende pris: 170,00 kr.
- 13:05 Christensen, E.: *Ilasiq. Evaluering af en bo-enhed for udsatte børn.* 75 sider. ISBN: 978-87-7119-149-3. E-ISBN: 978-87-7119-150-9. Vejledende pris: 70,00 kr.

ILASIAQ

EVALUERING AF EN BO-ENHED FOR UDSATTE BØRN

Bo-enheden Ilasiaq i Nuuk er en del af Mælkebøttecentret i Nuuk og har eksisteret som et socialpædagogisk botilbud for socialt udsatte børn siden 2011.

Denne evaluering, der er afsluttet et år efter oprettelsen, viser, at Ilasiaq er en velfungerende moderne institution. Børnene, der flyttet ind på bo-enheden, har ofte adfærdsproblemer, emotionelle problemer og problemer med hyperaktivitet.

Under opholdet bliver omfanget af adfærdsproblemerne mindre, og det samme bliver til dels også problemer med hyperaktivitet, mens børnenes emotionelle udfordringer stadig eksisterer. Disse handler ofte om, at børnene lukker af for følelser, og flere er også meget styrende og kontrollerende – sandsynligvis for at styre deres angst.

Størstedelen af personalet i Ilasiaq er ikke uddannet til at arbejde med behandlingskrævende børn. Alligevel viser evalueringen, at de har lært at tackle opgaven, så opholdet bliver til gavn for børnene. Samtidig er der stort fokus på, at medarbejderne får undervisning på jobbet, så de er kvalificerede til at håndtere børnenes vanskeligheder. Det anbefales i rapporten, at supervisionen og undervisningen af medarbejderne fortsættes.